

Vurdering av klager

Søker/sak:	Statnett SF/ 420 kV Storheia-Trollheim	
	Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal/ Åfjord, Rissa, Agdenes, Snillfjord, Frøya, Hemne, Rindal, Surnadal,	
Fylke/kommune:	Orkdal.	
Ansvarlig:	Siv Sannem Inderberg og Arne Olsen	Sign.: <i>Siv S. Inderberg</i>
	Erlend Bjerkestrand, Hilde Aass og	
Saksbehandler:	Lisa Vedeld Hammer	Sign.: <i>Lisa V. Hammer</i>
Dato:	30 NOV 2012	KN 50/2012
	NVE - 200707961-150, 201002579- 105, 200702919-66, 200801180-146, 201002544-307, 200801791-114, 200700174-131, 200709118-120,	
Vår ref.:		
Sendes til:	Olje- og energidepartementet	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Vurdering av innkomne klager på vedtak om kraftledninger og vindkraftverk i Snillfjordområdet.

1 Konklusjon

NVE ga 28.6.2012 konsesjon til 420 kV kraftledningen Storheia-Trollheim, flere 132 kV kraftledninger mellom vindkraftverk og ny sentralnettstransformatorstasjon i Snillfjord, Geitfjellet vindkraftverk, Remmafjellet vindkraftverk, Svarthammaren og Pållefjellet vindkraftverk og Frøya vindkraftverk. NVE har mottatt 28 klager på vedtakene, hvorav 10 er avvist og to er delvis avvist av NVE.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fremmet innsigelse til alle prosjektene bortsett fra Frøya vindkraftverk. Etter NVEs vedtak av 28.6.2012 har Fylkesmannen trukket innsigelsene. Områdestyret for Nord-Trøndelag reinbeiteområde har fremmet innsigelse til 420 kV-kraftledningen Storheia-Trollheim.

NVE kan ikke se at det er fremkommet nye vesentlige forhold i klagen som gjør at NVE vil omgjøre eller oppheve vedtakene.

Innhold

1	Konklusjon.....	1
2	Innledning.....	3
3	Avvisning av klager.....	5
4	Innkome klager.....	6
4.1	Sentrale og regionale interesseorganisasjoner.....	6
4.2	Privatpersoner.....	13
5	Tiltakshavernes kommentarer til klagen.....	15
5.1	Statnett SF.....	15
5.2	SAE Vind DA.....	15
5.3	Sarepta Energi AS.....	15
5.4	Zephyr AS.....	16
6	NVEs vurdering av klager.....	16
6.1	Innledning.....	16
6.2	NVEs skjønnsutøvelse.....	16
6.3	Samlede virkninger av alle vindkraftverk i Sør-Trøndelag.....	17
6.4	Kraftsituasjon og utbyggingsomfang.....	17
6.5	Kostnader/ prissetting av virkninger.....	18
6.6	Trasévurderinger.....	18
6.7	Naturmangfold.....	19
6.7.1	Kunnskapsgrunnlag.....	19
6.7.2	Naturtyper.....	20
6.7.3	Fugl.....	20
6.7.4	For- og etterundersøkelser.....	21
6.7.5	Naturmangfoldloven § 12.....	21
6.8	INON.....	22
6.9	Reindrift.....	22
6.10	Friluftsliv.....	22
6.11	Støy.....	23
6.12	Reiseliv.....	23
6.13	Kabel.....	23
6.14	Nasjonale målsettinger.....	24
6.15	Avbøtende tiltak.....	25
6.16	Vindmålinger.....	25
6.17	Adkomstveier.....	26
6.17.1	Remmafjellet vindkraftverk.....	26
6.17.2	Trollheim transformatorstasjon.....	26
6.18	Prosess.....	26
6.19	Konkurransen.....	27
6.19.1	Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk.....	27
6.19.2	Geitfjellet vindkraftverk.....	27
6.20	Avslag på Heimsfjellet vindkraftverk.....	28
7	Klage på ekspropriasjon.....	28
8	Innsigelser.....	29

2 Innledning

NVE ga 28.6.2012 i alt 6 konsesjoner til kraftlednings- og vindkraftprosjekter i Snillfjordområdet, Sør-Trøndelag fylke. NVE avsto også 3 søknader. Følgende prosjekter og aktører ble meddelt konsesjon:

- 420 kV ledning Storheia-Trollheim (Statnett SF)
- 132 kV samordnet nettilknytning av vindkraftverk i Snillfjordområdet, tilknytning av Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og Frøya vindkraftverk (Trønder Energi Nett AS)
- Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk (Statkraft Agder Energi Vind DA)
- Remmafjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Zephyr AS)
- Geitfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Statkraft Agder Energi Vind DA)
- Frøya vindkraftverk (Sarepta Energi AS)

Følgende søknader ble avslått:

- Heimsfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Statkraft Agder Energi AS)
- Geitfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Zephyr AS). Denne søknaden konkurrerte med søknaden fra SAE Vind DA.
- Engvikfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Trønder Energi Kraft AS). Denne søknaden konkurrerte med søknaden om Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk fra SAE Vind.

NVE ga samtidig, i medhold av oreigningslova, tiltakshaverne ekspropriasjonstillatelse for de konsesjonsgitte anleggene. NVE viser til notatene "Bakgrunn for vedtak" av 28.6.2012 for oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger (NVE 201002544-248, 200707961-119, 200801180-125, 201002579-77, 200702919-38 og 200709118-112).

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining av tekniske og økonomiske forhold og miljøkonsekvenser i vid forstand. Hvis et omsøkt anlegg ansees å være til større fordel for samfunnet enn ulempene, kan det gis konsesjon etter energiloven. I konsesjonsbehandlingen må mange forhold veies opp mot hverandre. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

De som har klaget på NVEs vedtak er uenig i NVEs skjønnsutøvelse og hele eller deler av det endelige vedtaket. Mange av klagen er rettet til "totalpakken" med vindkraftverk og kraftledninger i Snillfjordområdet. NVE har sammenfattet klagen i kapittel 4.

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til 420 kV ledningen Storheia-Trollheim:

- Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag
- Fosen naturvernforening
- Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
- Norges miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Organisasjonen Vern Naturarven

- Vern Fosenhalvøya
- Jan Gunnar Opsal
- Rolf Harang
- Hallvard Berget
- Terje Engan
- Erling Olai Ovesen
- Ingeborg Johanne Bakken Bjørgan
- Sylvia Bjørgan Ysland
- Torstein A. Bjørgan
- Per Inge Spakmo
- Ole Edvard Meland
- Dagfinn Mollan

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Remmafjellet vindkraftverk:

- Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag
- Fosen naturvernforening
- Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
- Norges Miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Organisasjonen Vern Naturarven
- Vern Fosenhalvøya
- Jan Gunnar Opsal
- Naturvernforbundet i Orklaregionen
- Marius Jomar Berg ved Advokat Jon Reidar Aae
- John Øystein Berg

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Geitfjellet vindkraftverk:

- Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag
- Fosen naturvernforening
- Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
- Norges Miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Organisasjonen Vern Naturarven
- Vern Fosenhalvøya
- Jan Gunnar Opsal
- Zephyr AS (se også klage på avslag under)

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk:

- Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag
- Fosen naturvernforening
- Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
- Norges Miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Organisasjonen Vern Naturarven
- Vern Fosenhalvøya
- Naturvernforbundet i Orklaregionen
- Jan Gunnar Opsal
- Frank I. Hansen
- Edvin Olaussen
- Natur og ungdom

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Frøya vindkraftverk:

- Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag
- Fosen naturvernforening
- Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag
- Norges Miljøvernforbund
- Norsk Ornitologisk Forening
- Organisasjonen Vern Naturarven
- Vern Fosenhalvøya
- Jan Gunnar Opsal
- Folkeaksjonen mot vindkraft på Frøya
- Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Sør-Trøndelag

Følgende har påklaget NVEs avslag på Heimsfjellet vindkraftverk:

- Grunneierne ved Gunnar Bjørkøy

Følgende har påklaget NVEs avslag til Zephyr AS på Geitfjellet vindkraftverk:

- Zephyr AS

I dette notatet vil NVE sammenfatte de klagegrunnene som klagerne har anført og kommentere de vesentligste klagegrunnene som er fremsatt. NVE viser til notatene "Bakgrunn for vedtak" av 28.6.2012 for de aktuelle sakene (se referanser over). Statnett har kommentert klagen til 420 kV ledningen Storheia-Trollheim i brev av 3.9.2012, Zephyr har kommentert klagen på Remmafjellet vindkraftverk i brev av 14.9.2012, Sarepta Energi har kommentert klagen på Frøya vindkraftverk i brev av 21.9.2012 og SAE Vind har kommentert klagen på Geitfjellet vindkraftverk og Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk i brev av 16.9.2012.

3 Avvisning av klager

NVEs myndighet i klagesaker følger av forvaltningsloven § 33. NVE kan oppheve eller endre vedtaket dersom NVE finner klagen begrunnet. Alternativt oversendes klagen til OED for endelig avgjørelse. Etter forvaltningsloven § 33 annet ledd, skal NVE avvise klagen dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger.

NVE viser til forvaltningsloven § 28 første ledd, der det går frem at klagen må være fremmet av en part eller annen med rettslig klageinteresse. Klagen fra Per Inge Spakmo (brev av 22.10.2012), Terje Engan, Hallvard Berget, Jan Gunnar Opsal, John Øystein Berg, Vern Naturarven, Folkeaksjonen mot vindkraft på Frøya, Ingeborg Bjørgan, Erling Ovesen og Sylvia Ysland ble avvist i separate brev av 17.10.2012.

Fosen naturvernforening og Vern Fosenhalvøya er vurdert til kun å ha klagerett på vedtaket om 420 kV-kraftledningen Storheia-Trollheim. Klagen de to foreningene har fremmet til vindkraftverkene derfor er avvist i separate brev av 17.10.2012.

Fosen naturvernforening, Jan Gunnar Opsal, Ingeborg Bjørgan og Sylvia Ysland klager på NVEs vedtak om å avvise deres klager. I klagen hevdes det at de bør ha klagerett i tillegg til at de fremfører sine klagegrunner på nytt. NVE kan ikke se at det er fremkommet nye opplysninger i klagen som tilsier at Fosen naturvernforening, Opsal, Bjørgan og Ysland skal ha klagerett og oversender derfor klagen til Olje- og energidepartementet for avklaring.

4 Innkomne klager

I dette notatet vurderes de klagen som er fremsatt av personer eller organisasjoner som er part i sakene eller som har rettslig klageinteresse. Klagen gjelder hele eller deler av alle NVEs vedtak om anleggskonsesjon og/eller ekspropriasjonstillatelse.

NVE konstaterer at vilkårene i forvaltningsloven § 29-32 (vedrørende klagefrist og klagens adressat, form og innhold) er oppfylt for alle klagen.

4.1 Sentrale og regionale interesseorganisasjoner

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) påklager i brev av 15.8.2012 vedtak om konsesjon til Remmafjellet, Svarthammaren, Geitfjellet og Frøya vindkraftverk, samt konsesjon til kraftledningen Storheia-Trollheim.

NOF fremhever at Norge har sluttet seg til Bernkonvensjonen, og at myndighetene ikke tilfredsstill den rekommandasjonen som ble gitt den norske regjeringen av Standing Committee, ref. Recommendation No. 144 (2009). NOF mener rekommandasjonenes punkter 2, 4, 5, 6 og 10 burde vært implementert i konsekvensutredningsprogrammene. Dette ville ifølge NOF gitt et oppdatert og helhetlig kunnskaps- og vurderingsgrunnlag for utredningene og konsesjonsbehandlingen. De skriver at vedtakene strider mot nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser, herunder forpliktelsene i Bernkonvensjonen.

NOF mener at konsesjonene i Snillfjord og Frøya bryter med regjeringens miljøpolitiske målsettinger. De mener at vindkraftverkens virkninger for INON, landskap, biologisk mangfold og friluftsliv ikke er akseptable. De mener også at konsesjongitte vindkraftverk i Norge generelt har for store negative virkninger. NOF skriver at Norge dermed bryter med andre nasjonale miljømål og internasjonale konvensjoner, som landet også har forpliktet seg til, ved å oppfylle mål i henhold til EUs fornybardirektiv. På bakgrunn av dette mener de det bør utarbeides en nasjonal plan for vindkraftutbygging i landet, slik at de minst konfliktfylte områdene bygges ut først.

NOF støtter vurderingene fra DN og Fylkesmannen for temaene naturmangfold, INON, landskap og friluftsliv. De fremhever uenigheten med utreder om konsekvensene for fugl og naturmiljø på Svarthammaren/Pållifjellet.

NOF viser til brev av 31.10.2011 om viktige leveområder for hubro i Snillfjord kommune, hvor ny kunnskap om hubro i området presenteres. De står fortsatt fast ved at Remmafjellet vindkraftverk ikke bør realiseres og alternativ 1.4 for 420 kV-kraftledningen ikke bør velges. De har anmodet om oppfølgende undersøkelser på hubro for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og påpeker at NVE ikke har ventet på hubro kartleggingen som er nevnt i bakgrunnsnotatet for Frøya vindkraftverk. Denne kartleggingen har resultert i en tidligere ukjent hekkelokalitet, noe som ifølge NOF viser at området er viktig for hubroen. De mener at kunnskapsgrunnlaget er for dårlig enkeltvis og for samlet belastning, jamfør naturmangfoldloven §§ 8 og 10. NOF anser konsesjonsvedtakene som et brudd på § 7.

NOF mener fordeler ved fornybar kraftproduksjon ikke kan forsvare at den lokale bestandsutviklingen for hubro og havørn blir påvirket. De mener at undersøkelser fra Smøla, som legges til grunn av NVE,

ikke stemmer og at det har vært observert bestandnedgang i vindkraftområdet og i randsonen, men ellers bestandvekst i området. NOF er uenig i at anleggene ikke vil påvirke forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, herunder for hubro.

NOF mener også at bortfallet av INON i Snillfjord og Frøya er i konflikt med nasjonale retningslinjer for lokalisering av vindkraftverk og at det innebærer stor konflikt å bygge ned INON som er sammenhengende fra fjord til fjell, slik som for Svarthammaren/Pållifjellet og Geitfjellet vindkraftverk.

NOF avdeling Sør-Trøndelag påklager i brev av 15.8.2012 NVEs vedtak om konsesjon til Frøya vindkraftverk. Bakgrunnen for klagen er vindkraftverkets antatte virkninger for naturverdier i området. Det vises i den sammenheng til NOF avd. Sør-Trøndelags høringsuttalelse av 15.5.2012. De mener i tillegg at kunnskapen om naturverdiene, særlig om samlet belastning, er for dårlig, og viser til naturmangfoldloven § 8.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag (NST) påklager i brev av 15.8.2012 NVEs vedtak om konsesjon til fire vindkraftverk i Snillfjord og Frøya og 420 kV-ledning fra Storheia til Trollheim. De slutter seg til den vedlagte klagen fra Forum for Natur og Friluftsliv i Sør-Trøndelag, og ber om at konsesjonene trekkes på grunn av store virkninger for natur og landskap.

NST mener at NVE ikke har gjennomført en grundig vurdering i henhold til naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. De krever derfor at saken behandles på nytt. NST viser videre til nasjonale mål om bevaring av INON, særlig såkalte INON fra fjord til fjell, og påpeker at alle tiltakene medfører vesentlig reduksjon av INON. De mener at NVE gjennom sine konsesjonsvedtak har vist at bevaring av INON ikke er viktig, og at dette gir en signaleffekt som blir forsterket dersom ikke konsesjonsvedtakene oppheves. Det påpekes at NVE i vedtaket for Svarthammaren og Pållifjellet vindkraftverk har skrevet at de negative virkningene for naturmangfoldet anses som små sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge. NST mener at det er uholdbart å argumentere for at et vindkraftverk skal få konsesjon på grunn av at andre vindkraftverk representerer større inngrep i naturen. De mener også at NVE viser manglende vilje til å følge opp nasjonale mål for arealforvaltning og naturmangfold.

NST legger vekt på negative virkninger for fugl og flaggermus og på at bygging av internveier vil medføre oppstyking og drenering av naturområder. De påpeker også at det blir stor menneskelig aktivitet knyttet til drift og vedlikehold i vindkraftverkene, og at planområdene i Snillfjord omfatter 20 % av kommunens landareal. NST mener at planområdene i stor grad vil bli tapt som naturområder og leveområder for mange arter.

NSTs hovedstandpunkt er at alle konsesjonene må trekkes. Dersom konsesjonene opprettholdes, krever de at det blir satt permanent bom på alle adkomstveier, slik at graden av menneskelig aktivitet i området blir redusert. De ønsker også at enkeltturbiner fjernes, i tråd med krav fra Snillfjord kommune og Naturvernforbundet i Orklaregionen.

NST har i tillegg til merknadene som gjelder alle prosjektene også særlige merknader til vedtaket om konsesjon til Geitfjellet vindkraftverk. De påpeker at NVE har skrevet at et INON som berøres av vindkraftverket allerede er oppsplittet av en 132 kV kraftledning. NST skriver at denne kraftledningen er aktuell for omlegging for å gjenvinne INON, og at et INON fra fjord til fjell i området i tilfelle vil dekke ca. 24 km². De ber om at dette momentet tas med i klagebehandlingen.

Naturvernforbundet i Orklaregionen (NO) påklager i brev av 13.8.2012 NVEs vedtak om konsesjon til Remmafjellet vindkraftverk. De ber OED om å trekke konsesjonen, men dersom

konsesjonen blir opprettholdt ber de om at vindturbinene i områdene ved Lamdalsheia og Almfjellet/Dyrlikammen blir tatt ut av planene.

NO mener at konsesjonsvedtaket er basert på mangelfullt beslutningsgrunnlag. De påpeker at det ikke finnes oppdaterte systematiske registreringer av biologisk mangfold i Snillfjord kommune, og mener Livar Ramvik burde vært med på feltbefaringene som er blitt gjennomført på Remmafjellet. NO skriver at det foreligger registreringer av hubro, heilo, spover, varsler, rødstilk, kongeørn, steinskvett, smålom, storlom, rype og svartand i planområdet, og det påpekes at en hubro med radiosender i lengre perioder har oppholdt seg på Remmafjellet.

NO påpeker nasjonale mål for friluftsliv, og at Remmafjellet er et mye brukt friluftslivsområde for folk fra Snillfjord og Agdenes. De mener at vindkraftutbyggingen vil gjøre området mindre attraktivt, og uttrykker bekymring for iskast fra vindturbinene. NO påpeker videre at det er gitt konsesjon til vindkraftverk i flere fjellområder i kommunen, og ber om at minst ett stort fjellområde forblir uberørt.

NO mener at begrunnelsen om å nå målet om 26,4 TWh ny fornybar energi innen 2020 ikke lenger er relevant, fordi det allerede er gitt konsesjon til anlegg med en beregnet produksjon på rundt 26 TWh. Det påpekes også at det foreligger mange søknader om vann- og vindkraftverk som ikke er blitt behandlet. NO forventer at NVE gir færre konsesjoner de neste årene, og at nasjonale føringer om natur og biologisk mangfold i større grad skal vektlegges. De mener på dette grunnlag at Remmafjellet vindkraftverk ikke bør etableres.

NO viser til at Snillfjord kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler at vindturbinene ved Lamdalsheia og Dyrlikammen bør tas ut av prosjektet. De viser videre til at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning er negative til prosjektet, og mener at NVE har overprøvd Fylkesmannens kunnskapsdata.

Naturvernforbundet i Orklaregionen (NO) påklager i brev av 13.8.2012 NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren og Pålifjellet vindkraftverk. De begrunner klagen med at det mangler avklaring om vindressursene i området. NO påpeker at både TrønderEnergi og SAE Vind har uttalt at det er nødvendig med nye vindmålinger før en eventuell utbygging. De mener at NVEs betraktninger om vindforholdene i området har liten verdi sammenlignet med nye målinger i områder, og påpeker at mange vindkraftverk i Norge produserer betydelig mindre energi enn forventet. Etter NOs syn bør konsesjonsavgjørelsen utsettes til det foreligger nye vindmålinger. De skriver at vindforholdene potensielt kan være så dårlige at konsesjonæren ikke vil etablere vindkraftverket. Ifølge NO vil derfor et konsesjonsvedtak før nye vindmålinger foreligger skape usikkerhet om utbygging av vindkraft i Snillfjord og usikkerhet for Sør-Trøndelag fylkeskommune i arbeidet med fylkesdelplanen for vindkraft.

Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag (FNF) påklager i brev av 14.8.2012 NVEs vedtak om konsesjon til fire vindkraftverk i Snillfjord og Frøya og 420 kV-ledning fra Storheia til Trollheim. De påklager vedtakene på grunnlag av virkninger for urørt natur, naturmangfold og friluftsliv.

FNF mener at mål og forpliktelser om bevaring av biologisk mangfold og urørt natur må gå foran mål om utbygging av fornybar energi. De presenterer energieffektivisering som en alternativ løsning for å oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv, og skriver at målet om 26,4 TWh ny fornybar energi uansett snart er oppnådd gjennom eksisterende konsesjoner. Ifølge FNF er derfor mål om ny fornybar energi et svakt argument for å gi konsesjon til vindkraftverkene i Snillfjord og Frøya. Det påpekes i tillegg at vindkraftselskap i Sverige for tiden har finansieringsproblemer på grunn av lave sertifikatpriser, og FNF mener at det blir feil å bruke mål knyttet til grønne sertifikater som argument for vindkraft i Norge når mer vindkraft fører til lavere sertifikatpriser.

FNF mener at NVE ikke har gjennomført vurderingene som naturmangfoldloven § 12 krever. De skriver at følgende tiltak burde vært vurdert som en følge av kravene i naturmangfoldloven, og hevder at konsesjonene er gitt på sviktende juridisk grunnlag så lenge disse vurderingene ikke er gjort:

- Energieffektivisering som alternativ
- Alternativ lokalisering av vindkraftverkene
- Småskala vindkraft som alternativ
- Oppgradering av vannkraftanlegg som alternativ

FNF påpeker at det finnes hekkelokaliteter for hubro nær alle planområdene, og skriver at også forlatte hekkelokaliteter kan ha stor verdi. De påpeker i tillegg at 420 kV-linjer kan representere en kollisjonsfare for hubro selv om slike linjer ikke kan medføre elektrokusjon. Ifølge FNF kan de samlede virkningene av fortregning i jaktområder og kollisjoner med kraftlinjer medføre ytterligere nedgang i hubrobestanden.

FNF mener at NVE har lagt feilaktig informasjon til grunn for vurderingene om havørnbestanden. De påpeker at NVE viser til erfaringer fra Smøla om bestandsvekst, men skriver at det har vært bestandsnedgang i selve vindkraftverket og i randsonen. De mener at denne nedgangen tyder på at vindkraftverkene i Sør-Trøndelag samlet kan medføre store negative virkninger for havørnbestanden. Det påpekes videre at NVE har lagt til grunn at artene som ble tatt ut av rødlisten i 2010 har livskraftige bestander og at de derfor ikke er hensyntatt i like stor grad som rødlistede arter. FNF skriver at de ikke kan se at artene som ble tatt inn i rødlisten i 2010 er blitt vurdert av NVE. De mener derfor at naturmangfoldloven § 8 ikke er oppfylt og at det må gjøres en ny vurdering, inkludert nye feltundersøkelser, av arter som ble rødlistet i 2010.

Det påpekes at Norge har som mål at biologisk mangfold skal ivaretas i naturlige utbredelsesområder, og at arealbruksendringer er den største trusselen mot rødlistede arter. FNF mener at konsesjonsvedtakene strider mot dette målet og mot internasjonale forpliktelser om ivaretagelse av biologisk mangfold. FNF mener også at konsesjonsvedtakene strider mot regjeringens mål om bevaring av INON.

FNF påpeker at NVE har utkvittert Fosen naturvernforenings argumentasjon om lavere støygrenser i såkalte stille områder med at kommunen ikke har avmerket deler av plan- og influensområdene som grønne soner. FNF mener at det ikke er et krav om å avmerke slike områder, men at de anbefalte grenseverdiene for stille områder gjelder uansett om områdene er merket som grønn sone eller ikke.

FNF mener NVE bruker begrepet "friluftsliv" feil i sine vedtak, og skriver at aktiviteter i vindkraftverk ikke kan kalles friluftsliv. De mener at virkningene for friluftsliv i Snillfjord blir store fordi de nærmeste friluftslivsområdene til Krokstadøra blir berørt av vindkraftverk, og at virkningene på Frøya blir store fordi vindkraftverket vil bli godt synlig fra hele øya og fordi det er få alternative friluftslivsområder på en øy. FNF mener at vindkraftverkene i Snillfjord og Frøya sammen med de konsesjonsgitte vindkraftverkene på Fosen vil ødelegge de fleste viktige friluftslivsområder langs kysten i fylket og være dominerende for områdene som gjenstår. På dette grunnlag mener FNF at NVEs vedtak ikke er i henhold til St. meld. 39 (2000-01), der det står at "Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjænde, trivselsskapende og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles".

FNF skriver at NVE legger til grunn at det kommer flere turister som følge av vindkraftutbygging. De mener at vindkraft ikke vil være en stor turistattraksjon i fremtiden, men at urørt kystnatur vil være en

mangelvare. FNF mener videre at sammenligning med Smøla ikke er relevant, siden Smøla blir brukt for å vise frem vindkraft.

Det påpekes at NVE har lagt til grunn at planområdene ligger i typiske landskapsområder for regionen. FNF viser til at det er planlagt vindkraftverk i denne typen landskap i store deler av Sør-Trøndelag, og mener at det derfor er feil å legge til grunn at landskapet er av en type som kan brukes til vindkraftutbygging.

FNF viser til at Statnett har skrevet at den konsesjonsgitte 420 kV-ledningen ikke er den mest rasjonelle nord-sør-løsningen dersom det ikke bygges vindkraftverk på Fosen. De skriver at det kan bygges en kraftlinje som er billigere og som har færre negative naturvirkninger dersom vindkraftkonsesjonene på Fosen trekkes av OED. FNF mener at NVE derfor burde ha ventet med konsesjonsvedtaket for 420 kV-ledningen til OED har slutført klagebehandlingen av vindkraftverkene på Fosen. FNF mener også at NVE burde ha vurdert samlede virkninger av alle konsesjonsgitte vindkraftverk i Sør-Trøndelag.

Norges Miljøvernforbund (NMF) påklager i brev av 10.7.2012 NVEs vedtak om konsesjon til fire vindkraftverk i Snillfjord og Frøya og 420 kV-ledning fra Storheia til Trollheim. De begrunner klagen med at tiltakene vil medføre negative virkninger for truede arter og verdifulle landskap.

NMF er kritisk til nettutbygging i områder med myr og skog i kystlandskapet, og påpeker at myr binder mye karbon. De mener videre at bygging av kraftledninger, vindturbiner og veier i området vil føre til at rødlistede arter utrykkes, og at rovfugler er spesielt utsatt. De påpeker at det er planlagt nettutbygging og vindkraftverk langs store deler av kysten, og mener de samlede virkningene av alle tiltakene vil være store.

NMF påpeker at vindkraftverkene vil være synlige fra lang avstand, og uttrykker bekymring over virkninger for kystlandskapet og reiselivet langs kysten. De mener at støy fra vindturbiner medfører helseproblemer for personer som bor inntil tre kilometer fra nærmeste vindturbin, og at den lavfrekvente støyen er spesielt plagsom. De påpeker i tillegg virkninger knyttet til elektromagnetisk stråling fra vindturbiner og kraftledninger, og mener at dyrene i området også vil bli påvirket av støy og elektromagnetisk stråling. NMF mener også at skyggekast og iskast fra vindturbinene vil være betydelige negative virkninger.

NMF mener at vindkraft er en ustabil energikilde, at vindkraftverkene er samfunnsøkonomisk ulønnsomme, at vindkraftutbygging medfører høyere strømregninger og at vindkraftverkene ikke vil gi flere arbeidsplasser i regionen. NMF krever avslag på konsesjonene, og krever jordkabling av alt nett dersom konsesjonene opprettholdes.

Vern Fosenhalvøya (VFH) klager på NVEs vedtak om kraftledninger og vindkraft på Fosen og i Snillfjord i brev av 15.8.2012. Vern Fosenhalvøya ser 420 kV kraftledningen Storheia-Trollheim i direkte sammenheng med tidligere gitte og påklagede konsesjoner for 420 kV ledningen Namsos-Roan-Storheia, vindkraftverkene Sørmarkfjellet, Storheia, Kvenndalsfjellet, Roan, Harbakksfjellet, Bessaker og Valsneset. VFH påklager også konsesjonene til de fire vindkraftverkene i Snillfjordområdet, da disse prosjektene sammen med vindkraftverk på Fosen vil påvirke samlede virkninger og mangel på utredning av sumvirkninger for Fosen og Midt-Norge. VFH mener at kraftledningen og vindkraftverkene er avhengige av hverandre, uten vindkraft ingen ledning, uten ledning ingen vindkraft. Dette gir et stort press på utbygging i et sårbart område som ikke er forenlig med vindkraftutbygging. I tillegg mener VFH at utbyggingen står i konflikt med en rekke nasjonale og internasjonale lover og forskrifter.

VFH mener konfliktnivået generelt er satt for lavt og de mener at dette kan ha sammenheng med utreder sitt eget ønske om utbygging. Etter VFH sin vurdering er det ikke gjort tilstrekkelige sumutredninger. VFH krever helhetlige sumutredninger av konsekvenser for alle vindkraftverk i Midt-Norge, der det inkluderes alle kraftledninger, vindkraftverk og alle andre inngrep som hytteutbygging og veiutbygging.

En 420 kV ledning over Fosen vil i hovedsak ha som funksjon å mate inn produksjonen fra tilknyttede vindkraftverk, VFH mener det ikke er noe annet grunnlag for å bygge ut ledningen. VFH mener at å styrke sentralnettet gjennom Midt-Norge kan oppnås ved å forsterke den ledningen som allerede er etablert gjennom Nord-Trøndelag. VFH mener at en oppgradering av indre trasé kan gi mulighet for ytterligere vindkraft over Fosen, noe som vil gi ytterligere sumvirkninger. VFH mener at påkjenningen for naturområdene langs Trøndelagskysten vil bli for stor om det bygges en 420 kV ledning over Fosen. VFH forsvarer en oppgradering av ledningen gjennom Nord-Trøndelag, men kan ikke godta en 420 kV ledning over Fosenhalvøya.

Under lokal og regional behandling er kraftsituasjonen i Midt-Norge gitt stor oppmerksomhet. VFH mener underskuddsituasjonen ikke er så prekær som lagt til grunn, underskuddet i regionen er mindre. I tillegg mener VFH at strømtilførelsen er forbedret gjennom forsterkninger i sentralnettet, både nordover, sørover og østover. Midt-Norge har nå god tilgang på strøm og dette utbedres ytterligere med forsterkninger i sentralnettet. VFH mener kommunene ikke har hatt tilgang på riktig informasjon da vedtakene om utbygging ble gjort. Kommunene har i følge VFH ikke den nødvendige ekspertisen til selv å vurdere konsekvensene og kartlegge konfliktnivået ved utbygging. Grunnlaget de har tatt sine vedtak på er mangelfulle og villedende.

VFH etterlyser et totalt regnestykke som viser reelle tall for kostnader for samlet utbygging. Her må verdier av naturområder som påvirkes negativt tas med i regnestykke, noe VFH mener er vanlig når kostnaden på større industriprosjekter skal settes. Her må erfaringsgrunnlag fra andre prosjekter brukes, VFH er av den oppfatning av det er store overskridelse på både kraftlednings- og vindkraftprosjekter.

Før departementene og regjeringen eventuelt godkjenner utbygging av vindkraftverk og 420 kV ledningen Namsos-Storheia-Trollheim må myndighetene sette seg inn i de lokale, regionale og nasjonale prosessene, saksgangen og faktagrunnlaget som er gitt til grunn for vedtakene som er gjort. Dette må vurderes opp mot innspillene som har kommet fra lokal befolkning, interesseorganisasjoner, naturvernorganisasjoner, fylkesmenn, riksantikvaren og direktoratet for naturforvaltning. VFH mener regjeringen bør benytte seg av uavhengige utvalg. Det må gjøres en kontroll av vedtak gjort tidligere i saksgangen og om vedtakene er lovlig fattet, om myndighetenes egne retningslinjer for bevaring av naturmangfold og uberørte områder er fulgt. VFH mener det også må kontrolleres om de reelle kostnadene fremkommer.

Fosen naturvernforening klager på NVEs vedtak i brev av 15.8.2012. Mange av de anførte klagegrunnene er knyttet til vindkraftverkene og til vindkraft på Fosen. NVE har i tråd med vurderingen i kap. 3, ikke vurdert og sammenfattet disse klagegrunnene.

Fosen naturvernforening mener at NVE ikke har vurdert andre samfunnshensyn, slik energiloven tilsier. De mener at konsesjonen kommer i konflikt med en rekke nasjonale og internasjonale lover og forskrifter om landskapsvern, truede dyrearter, naturmangfoldloven, forurensingsloven, friluftsløven osv. Det vises til at dispensasjon fra en forskrift ikke kan fravikes av et forvaltningsorgan med mindre forskriften gir adgang til det, jf. fvl. § 40. Fosen naturvernforening mener det er gitt dispensasjon på ugyldig grunnlag. I følge nml § 48 kan det ikke dispenseres om det strider mot vernevedtakenes formål. Dispensasjon er foretatt på ugyldig grunnlag uten tydelig begrunnelse i vedtaket i følge Fosen

naturvernforening. Utbyggingen er i strid med vanlige forvaltningsmessige prinsipper pga. høyt konfliktnivå, som Fosen naturvernforening mener er vist gjennom den massive motstanden under konsesjonsbehandlingen.

Videre mener Fosen naturvernforening at fylkeskommunen i Nord-Trøndelag, kommunene i Sør-Trøndelag, Fosen regionråd, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Statnett, NVE, flere av fagutredningene og Olje- og energidepartementet er inhabile. Summen av dette må, etter Fosen naturvernforening sin vurdering, bety at tilliten til upartiskhet i de avgjørelser som er tatt, er så sterkt svekket at vedtakene må anses som ugyldige.

Fosen naturvernforening mener utredningene er mangelfulle. De viser til at reindriftsnæringen har underkjent fagutredningen for reindrift fordi fagutredningene ikke er sakkyndig i reindrift. I følge Fosen naturvernforening kan reindriftsnæringen tåle utbyggingen som foreslått av NVE, men de vil bli den store taperen. Utredningen for biologisk mangfold skulle vært foretatt av en nøytral, offentlig instans med kompetanse på området. Fosen naturvernforening mener utredningene for kraftbalansen i regionen stemmer dårlig overrens med de faktiske tallene. De mener det opereres med at kraftunderskuddet er nærmere 4 ganger større enn det virkelige tallet. Vedtaket er gjort på feil grunnlag og Fosen naturvernforening mener vedtaket derfor kan være ugyldig. Utredninger for importkapasitet er også feil i følge Fosen naturvernforening.

Det er et absolutt krav fra Fosen naturvernforening at det lages en kost/nytte utregning, der ikke-prissatte og prissatte verdier må beregnes. Fosen naturvernforening mener sumvirkninger ikke er utredet i tilstrekkelig grad. Videre påpekes det at det mangler uttalelse fra representanten for barn og unge og fra helsemyndigheter. Fosen naturvernforening mener kommunehelseloven stiller krav til at det skal foreligge en helsefaglig uttalelse. De mener de har klaget på dette tidligere i saksgangen uten å bli hørt. Dette er etter Fosen naturvernforening sin vurdering en saksbehandlingsfeil fra første instans (kommunestyrene) og helt opp til konsesjonsgivende instans (NVE), og vedtakene kan derfor være ugyldige. Fosen naturvernforening mener dette må betraktes som en grov saksbehandlingsfeil og at saken må returneres for grundig saksbehandling før videre klagebehandling.

Fosen naturvernforening er også skeptiske til målsettingene om utbygging av vindkraft og fornybar energi gjennom fornybarhetsdirektivet. De mener det er bedre å produsere kraften der den trengs i stedet for å eksportere den fra så langt nord gjennom gigantiske kraftledninger og undersjøiske kabler. Fosen naturvernforening ønsker heller ikke at vindkraften er den produksjonsformen som skal være ledende i sertifikatavtalen med Sverige.

Det er i følge Fosen naturvernforening usikkert om etableringen av 420 kV kraftledningen skyldes behovet for å forsvare vindkraftutbyggingen eller motsatt. Fosen naturvernforening mener argumentene blir brukt om hverandre og at NVE bør opptre ryddig i sine vurderinger. De mener det ikke kan være noe argument at en må bygge ut vindkraft kun for å betjene en ny kraftledning.

Fosen naturvernforening er uenig i NVEs begrunnelse for vedtakene. De kan ikke se at det er behov for mer fornybar energiproduksjon, de mener at ledningen ikke vil øke kraftflyten gjennom Midt-Norge eller at ledningen vil ha betydning for forsyningssikkerheten. De er også uenig i at vedtakene har lokal og regional politisk støtte. Fosen naturvernforening mener ikke fordelene som beskrevet av NVE er større enn ulempene. De kan ikke se at energiproduksjonen vil ha noe å si for klimagassutslippene, snarere tvert imot pga. lavere kvotepriser.

Fosen naturvernforening har også punktvis listet opp 3 sider med krav som de mener NVE ikke har besvart i konsesjonsbehandlingen.

Fosen naturvernforening har også sendt brev til NVE av 30.10.2012. Her tar Fosen naturvernforening opp kvaliteten på landskapet i Aunfjæra og verdien av landskapet i dette området. Fosen naturvernforening er bekymret for støy fra muffestasjonen og mener at støyen vil bli uakseptabel. I tillegg mener Fosen naturvernforening at det elektromagnetiske feltet fra kabelen også vil være uakseptabelt for friluftsområdet og badeplassen her. Fosen naturvernforening krever derfor at den konsesjonsgitte løsningen med muffeanlegg i Aunfjæra trekkes.

Natur og Ungdom (NU) påklager NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk i brev av 14.8.2012. De mener at virkningene for naturmangfold er for store til at tiltaket bør realiseres. Dersom konsesjonen opprettholdes, har de en rekke krav til vilkår.

NU skriver at tiltaket vil påvirke hekkelokaliteter for sju rødlistede fuglearter, og er negative til en utbygging som kommer i en slik konflikt med rødlistede arter. De påpeker at det ikke bare er hekkeområdene som er viktige, men at vindturbiner også utgjør en kollisjonsrisiko i områder med fugletrekk. Det bør ifølge NU derfor tas hensyn til fuglenes funksjonsområder, blant annet gjennom flytting av enkeltturbiner. Dersom konsesjonen opprettholdes, krever NU at planområdet begrenses slik at hensynet til rødlistede fuglearter blir ivaretatt. De krever også at det opprettes buffersoner på 1000 meter rundt hekkelokaliteter, at det skal tas hensyn til rødlistede fuglearter i anleggsperioden og at det skal utføres sumvirkningsvurderinger for rødlistede fuglearter i området.

NU påpeker at det er to lokalt viktige naturtypelokaliteter innenfor planområdet, og krever en buffersoner på 200 meter rundt disse lokalitetene. De skriver videre at tiltaket vil medføre en INON-reduksjon på 26,5 km², og at tre vindturbiner vil ligge i ytterkanten av Bergselva, som omfattes av Verneplan for vassdrag.

Det påpekes at konsekvensutredningene for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og Engvikfjellet vindkraftverk gir ulike bilder av naturmangfoldet i området, og NU krever at utredningen for Engvikfjellet vindkraftverk legges til grunn for behandlingen av Svarthammaren/Pållifjellet. NU krever også for- og etterundersøkelser av fugl og annet naturmangfold, og at fagpersonell bidrar i detaljplanleggingen med hensikt å begrense virkninger for naturmangfoldet.

Når det gjelder nettilknytningen til de planlagte vindkraftverkene i Snillfjord, mener NU at kraftledningene må legges utenfor viktige naturlokaliteter og være i minst mulig konflikt med rovfugl. De krever at det utføres beskyttende tiltak, jf. DN's handlingsplan for hubro, ved kraftledninger med middels spenning. Det kreves videre at traseer som innebærer stor kollisjonsrisiko skal unngås i områder med fugletrekk, og at jordkabel skal vurderes i slike områder.

4.2 Privatpersoner

Snillfjord kommune

Advokat Jon Reidar Aae har i brev av 19.7.2012 på vegne av Marius Jomar Berg påklaget NVEs vedtak om konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til Remmafjellet vindkraftverk. Han skriver at Berg ikke har innsigelser til etablering av vindkraftverket, men at han ikke er villig til å avstå grunn for etablering av adkomstveien som er foreslått. Ifølge Aae vil både adkomstalternativ 5A og 5 være inngripende i Bergs eiendom og være til stor ulempe for Berg. Han skriver at Bergs oppfatning er at adkomstveien må planlegges på eiendommene til grunneierne som har sagt ja til etablering av vindkraftverket.

Frank Hansen påklager NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk i brev av 15.8.2012. Hansen skriver at han sammen med TrønderEnergi Kraft har planlagt Engvikfjellet vindkraftverk i konkurranse med SAE Vinds prosjekt. Han mener NVE gjennom sitt vedtak har

overkjørt grunneierne i området, og bestrider at SAE Vind har grunneieravtaler for deler av området der Engvikfjellet vindkraftverk var planlagt. Ifølge Hansen er derfor konsesjonen til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk gitt på feil grunnlag. Han skriver også at Engvikfjellet vindkraftverk kunne vært realisert tidligere enn Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk fordi han mener at det ikke trengs nye høyspentlinjer for å realisere Engvikfjellet vindkraftverk.

Hansen påpeker at virkninger for et småkraftverk nær det planlagte vindkraftverket ikke er vurdert av NVE, og at det er gitt konsesjon til en adkomstvei i et område der han ble anmeldt av NVE for å grave en grøft. Han mener at konsesjonsvedtaket er grunnlovsstridig, og ber om at vedtaket revurderes.

Edvin Olaussen påklager NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk i brev av 13.8.2012. Han er kritisk til vindkraftutbygging i norske fjellområder, og mener NVE har gitt konsesjon til for mange vindkraftverk i Snillfjord. Han påpeker at vindkraftverket er i hans nære turområde, og er kritisk til alle inngrep i dette området, som ligger vest i planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk. Det vises til at det i konsekvensutredningen står at det er bratt og vanskelig adkomst for friluftslivsutøvere til området. Olaussen er uenig i dette, og påpeker at det finnes ruter opp til området som ikke er så bratte. Han påpeker også at det er campingplass i området, og mener et vindkraftverk kan påvirke turismen negativt. Olaussen mener at hele området vest for Kvernstadvatnet bør tas ut av planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk dersom konsesjonen opprettholdes. Han er positiv til all reduksjon av planområdet.

Agdenes kommune

Torstein A. Bjørgan klager i brev av 14.8.2012 på NVEs vedtak om konsesjon og ekspropriasjon til alternativ 1.0d over hans eiendom i Vårvik, gnr./bnr. 28/2 i Agdenes kommune. Bjørgan ber om at alternativ 1.0e på sør-øst side av Gråfjellet blir valgt i stedet.

Ole Edvard Meland klager i e-post av 23.7.2012 på NVEs vedtak om konsesjon og ekspropriasjonstillatelse. Meland mener at det ikke tidligere er fremkommet opplysninger som tilsier at store deler av Herdalen blir båndlagt. Meldingen, søknaden og tilleggsøknaden gir ikke detaljer om dette og i høringsuttalelsen har Meland forutsatt luftspenn, dersom Herdalen skulle krysses. Meland mener flere punkter må vektlegges i klagen, som at det er mangel på detaljer om traseen, det er siden 1990 investert mye i vegbygging og skog i området. Meland har investert i teigen i Rognlia (100/1) som blir berørt og gården har marginale skogressurser som må beholdes. Meland mener det er beklagelig at Herdalen krysses av to kraftledninger, når man kunne fulgt eksisterende trasé gjennom Espedalen. Herdalselva er varig vernet og Meland mener det er merkelig at det gis tillatelse til store kraftledninger i og ved dette verna vassdraget. Meland ber om at vedtaket om konsesjon og ekspropriasjon oppheves, subsidiært at kraftledningen spennes over Herdalen slik at Meland sine teiger ikke blir båndlagt.

Rissa kommune

Dagfinn Mollan klager i e-post av 16.7.2012 på NVEs vedtak. Mollan eier gnr./bnr. 141/2 og 141/12 i Rissa kommune ved Frengsvatnet. Kraftledningen berører begge eiendommene og vil passere rett over hytta på eiendommen 141/12. Mollan mener salgsværdien vil falle til null og at hytta må flyttes eller rives, med rett til full erstatning. Eiendommen 141/2 blir berørt slik at et område for fradeling av hyttetomter blir umulig og kan ikke selges. Mollan forebeholder seg retten til erstatning.

Surnadal kommune

Rolf Harang, Lisbeth Fiske Harang, Arne Sæter og Peder Sæter klager på NVEs vedtak i brev av 14.8.2012. Harang mener NVE burde svart på høringsuttalelsene fra grunneierne i Surnadal om krav

og kommentarer til ledningen. Videre mener Harang at NVEs sluttbefaring også burde hatt stopp i Rindal og Surnadal kommuner. Som grunneiere til ledningen, Trollheim transformatorstasjon og adkomstvei til transformatorstasjonen mener de at det ville vært naturlig med møter og befaringer i området. Harang vet på nåværende tidspunkt ikke endelig plassering/trasé for noe av dette, om det blir lagt jordkabel og hvordan de blir berørt. Harang mener det må gis mer informasjon og at det må gis muligheter til å uttale seg og påvirke de endelige planene. Harang har tidligere krevd at ledningen legges som jordkabel. Dersom ikke dette lar seg gjøre må master, isolatorer og ledninger i dalsidene og nede i dalen plasseres og utføres på en skånsom måte. Ledningen bør farges slik at den går mest mulig i ett med dyrket jord og skog. Harang lurer på hva den endelige plasseringen av Trollheim transformatorstasjon er og hvorfor det trengs 80 mål. Det uttrykkes bekymring for om det er planlagt flere kraftledninger i området. Dersom dette er tilfelle må disse kables. Harang etterspør hva verdien på eiendommene vil være med flere kraftledninger og hva vil det elektromagnetiske feltet bli. Den nye veien bør ta hensyn til skogen i området og det bør lages avkjørsler slik at veien kan brukes til dette formålet. Veien bør ha så god standard at den er åpen for fri ferdsel eller at nærliggende grunneiere får nøkkel til ev. bom. Til slutt påpekes det at når den nye ledningen og transformatorstasjonen står ferdig så må gamle ledninger og koblingsstasjoner som er overflødige fjernes og kraftledningene bli lagt som jordkabel.

Hemne kommune

Gunnar Bjørkøy påklager NVEs avslag på søknaden om Heimsfjellet vindkraftverk i brev av 9.8.2012. Klagen er på vegne av flere grunneiere i planområdet. Bjørkøy skriver at grunneierne ikke kan akseptere NVEs argument om at planområdet er mye brukt til friluftsliv, og mener at dette er NVEs viktigste argument for å avslå søknaden. De skriver at det var lite interesse for området før vindkraftplanene kom, og at NVEs beskrivelse av området er feil og en kopi av argumenter fra personer som er mot vindkraft på generelt grunnlag. Grunneierne mener at området ville blitt lettere tilgjengelig ved en utbygging, og at vindkraftverket kunne blitt et attraktivt utfartsområde.

5 Tiltakshavernes kommentarer til klagen

5.1 Statnett SF

Statnett SF har i brev av 3.9.2012 kommentert klagen mottatt til NVEs vedtak om 420 kV kraftledning Storheia-Trollheim. NVE har ikke sammenfattet kommentarene fra tiltakshaver i sakene, men vil i vurderingen av klagen referere til relevant informasjon fra brevet.

5.2 SAE Vind DA

SAE Vind DA har i felles brev av 16.9.2012 kommentert klagen til NVEs vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og Geitfjellet vindkraftverk. NVE har ikke sammenfattet kommentarene fra tiltakshaver i sakene, men vil i vurderingen av klagen referere til relevant informasjon fra brevet.

5.3 Sarepta Energi AS

Sarepta Energi har i brev av 21.9.2012 kommentert klagen til NVEs vedtak om konsesjon til Frøya vindkraftverk. Vedlagt brevet er nye fagrapporter om hubro og havørn. NVE har ikke sammenfattet kommentarene, men vil i vurderingen av klagen referere til relevant informasjon fra brevet og fagrapportene.

5.4 Zephyr AS

Zephyr har i brev av 14.9.2012 kommentert klagen til NVEs vedtak om konsesjon til Remmafjellet vindkraftverk. NVE har ikke sammenfattet kommentarene, men vil i vurderingen av klagen referere til relevant informasjon fra brevet.

6 NVEs vurdering av klager

6.1 Innledning

Mange klager som er fremsatt gjelder alle de konsesjonsgitte prosjektene og de anførte klagegrunnene vil bli vurdert tematisk. NVE vil kun vurdere de forhold som ikke tidligere er vurdert som en del av konsesjonsvedtakene, eller som NVE mener bør presiseres nærmere. For øvrige vurderinger vises det til "Bakgrunn for vedtak" av 28.6.2012 for det enkelte prosjekt.

De fleste som har påklaget vedtakene ønsker at det ikke skal gis konsesjon til flere vindkraftverk og kraftledninger på Fosen og sør for Trondheimsfjorden. Det klages på manglende utredninger, for dårlig vurdering av samlede virkninger, at vedtakene ikke er i tråd med naturmangfoldloven og NVEs utøvelse av skjønn. Noen påklager NVEs valg av trasé/løsning eller vilkår/mangel på vilkår.

6.2 NVEs skjønnsutøvelse

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag (NST) påpeker at NVE i vedtaket for Svarthammaren og Pållefjellet vindkraftverk har skrevet at de negative virkningene for naturmangfoldet anses som små sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge. NST mener at det er uholdbart å argumentere for at et vindkraftverk skal få konsesjon på grunn av at andre vindkraftverk representerer større inngrep i naturen.

NVE vil påpeke at virkningene for naturmangfold og INON er vurdert til å være de viktigste negative virkningene av Svarthammaren og Pållefjellet vindkraftverk. Samtidig er virkningene for naturmangfold i det konsesjonsgitte planområdet etter NVEs vurdering relativt lite sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge. NVE mener det kan være hensiktsmessig å se virkninger av et vindkraftverk opp mot virkninger for andre vindkraftverk. Dette kan bidra til å sikre at vindkraftutbyggingen i Norge medfører minst mulig negative miljøvirkninger. En slik vurdering er likevel bare et ekstramoment i tillegg til den konkrete vektleggingen av fordeler og ulemper ved tiltaket. NVE vil understreke at virkninger for naturmangfold er en av de avgjørende grunnene til at planområdet er tilnærmet halvert.

Fosen naturvernforening og Vern Fosenhalvøya mener at NVE ikke er objektive i sine vurderinger. I følge Fosen naturvernforening og Vern Fosenhalvøya er de gitte konsesjonene i strid med kravet i energiloven om at tiltak som gis konsesjon skal være samfunnsmessig rasjonelle. NVE er i medhold av energiloven delegert myndighet til å fatte vedtak om bygging og drift av vindkraft- og kraftledningsprosjekter, og kan gi konsesjon til prosjekter som blir vurdert til å være samfunnsmessig rasjonelle. NVEs vurderinger er basert på tekniske, økonomiske og miljømessige vurderinger. Klagerne anfører også at flere offentlige instanser som fylkeskommunen og Olje- og energidepartementet ikke kan være objektive når de er politisk oppnevnt eller underlagt politikerne. All statlig forvaltning i Norge er underlagt Storting og Regjering og dette er fundamentet i norsk statsforvaltning. NVE ser ikke grunn til å kommentere dette nærmere, men ser det samtidig som beklagelig at uenighet om NVEs faglige skjønnsutøvelse brukes som argument for at NVE ikke er objektive i sine vurderinger.

Flere av klagerne mener NVE har unnlatt å vurdere eller ikke har vurdert godt nok en rekke forhold i vedtakene. Klagerne mener derfor at vedtakene er gitt på feil grunnlag. Av forvaltningsloven §§ 24 og 25 går det frem at enkeltvedtak skal begrunnes. NVE legger til grunn at begrunnelsen skal vise til de regler vedtaket bygger på, inneholde de faktiske opplysninger avgjørelsen bygger på og gjengi de temaene som har vært avgjørende for utøvelsen av forvaltningsskjønnet. Hensikten med begrunnelsesplikten i §§ 24 og 25 er at parter og domstolene skal ha mulighet for å etterprøve vedtaket, herunder at skjønnsutøvelsen er forsvarlig. Etter NVEs vurdering er alle relevante hensyn vurdert og forvaltningslovens krav til begrunnelser oppfylt i disse sakene.

6.3 Samlede virkninger av alle vindkraftverk i Sør-Trøndelag

Fosen naturforening mener at NVE burde ha vurdert samlede virkninger av alle konsesjonsgitte vindkraftverk i Sør-Trøndelag. Vern Fosenhalvøya krever helhetlige sumutredninger av virkninger for alle vindkraftverk i Midt-Norge, der det inkluderes alle kraftledninger, vindkraftverk og alle andre inngrep som hytteutbygging og veiutbygging. NVE har vurdert samlede virkninger av de omsøkte vindkraftverkene og kraftledningene som var til konsesjonsbehandling, i tillegg til andre planlagte inngrep i området. I en vurdering av samlede virkninger må utvalget av kraftanlegg og andre inngrep uansett begrenses. På grunnlag av skjønnsvurderinger har NVE behandlet ulike utvalg av kraftanlegg og andre inngrep for de forskjellige temaene. I vurderingen av virkninger for naturmangfold er for eksempel virkninger knyttet til Smøla vindkraftverk i Møre og Romsdal vurdert. NVE mener både beslutningsgrunnlaget og vurderingen av andre kraftanlegg og inngrep er tilstrekkelig i disse sakene.

6.4 Kraftsituasjon og utbyggingsomfang

Vern Fosenhalvøya og Fosen naturvernforening mener at utredningene av kraftbalansen i regionen ikke er korrekt. De mener det ikke er et kraftunderskudd i regionen og at NVEs vedtak er fattet på feil grunnlag. De er også kritiske til at en 420 kV ledning over Fosen bygges for å mate inn produksjon fra tilknyttede vindkraftverk. Videre uttaler de to foreningene at styrking av sentralnettet gjennom Midt-Norge kan oppnås ved andre løsninger, som å oppgradere den eksisterende 420 kV ledningen. Fosen naturvernforening kan ikke se at det er behov for mer fornybar energiproduksjon og de mener at ledningen ikke vil øke kraftflyten gjennom Midt-Norge, slik at ledningen heller ikke vil ha betydning for forsyningssikkerheten. Både Fosen naturvernforening og Vern Fosenhalvøya stiller spørsmål om etableringen av 420 kV ledningen skyldes behovet for å forsvare vindkraftutbyggingen eller om det er motsatt.

NVE har sitt vedtak av 28.6.2012 lagt til grunn at forsyningssikkerheten til Midt-Norge normaliseres når 420 kV-ledningen Ørskog-Sogndal er i drift. NVE har altså ikke lagt til grunn at det er et kraftunderskudd i regionen i våre vedtak. Det er derimot lagt til grunn at ny produksjon i nærheten av der kraften skal forbrukes vil være positivt for forsyningssikkerheten. Med alle de planene om vindkraftverk som har vært på Fosen og i Snillfjordområdet er det nødvendig med en 420 kV ledning for å kunne mate produksjonen inn på nettet. Samtidig er en ny 420 kV ledning en stor investering og derfor må det en viss mengde kraftproduksjon til for å kunne forsvare investeringen i en ny stor kraftledning. NVE har i vårt vedtak av 28.6.2012 redegjort for hvorfor en ledning over Fosen er å foretrekke fremfor å spenningsoppgradere den eksisterende 420 kV kraftledningen som går i indre Trøndelag. Det er et politisk ønske om mer fornybar energi og Statnett har plikt til å tilrettelegge for dette, derfor har de søkt om konsesjon for 420 kV ledningen Storheia-Trollheim. NVE har lagt til grunn at hovedbegrunnelsen for ledningen er å mate ut ny fornybar produksjon, samtidig ser vi at ledningen på sikt vil være viktig for forsyningssikkerheten ved at nord-sør-flyten økes.

6.5 Kostnader/ prissetting av virkninger

Vern Fosenhalvøya og Fosen naturvernforening krever at det lages en kost/nytte-utregning, der prissatte og ikke-prissatte verdier beregnes. Ifølge foreningene må spesielt verdier av naturområder og erfaringstall fra andre prosjekter inkluderes i regnestykket.

Det finnes i liten grad kostnadstall knyttet til miljøkonsekvenser. Det er gjort en del undersøkelser de siste tiårene angående betalingsvillighet og transportkostnader knyttet til friluftsliv, naturopplevelser med mer, men det er knyttet stor usikkerhet til resultatene. Resultatene er vanskelig å overføre fra en spesifikk undersøkelse og konsekvens til å gjelde generelt. Dette skyldes blant annet usikkerhet knyttet til den enkelte metode og at forutsetningene som ligger til grunn for de enkelte undersøkelsen, vil variere fra en problemstilling til en annen. Gjennomføring av slike undersøkelser i et slikt omfang at man får et fullstendig miljøregnskap hvor alle konsekvenser er verdsett i kroner og ører, er både tidkrevende og kostnadskrevende. Det viktigste er likevel at metodikkene inneholder vesentlige feilkilder som gjør at resultatene blir usikre og at det er vanskelig å isolere virkningene av det planlagte tiltaket fra andre tiltak i regionene. NVE mener fortsatt at det vil være en bedre tilnærming å fokusere på hvilke direkte og indirekte virkninger som kan oppstå for samfunnet ved å etablere en kraftledning, fremfor å undersøke betalingsvillighet eller lignende. NVE mener at det per i dag ikke finnes gode metoder for å verdsette ikke-prissatte konsekvenser. NVE vil også understreke at det alltid vil være konsekvenser som ikke kan kvantifiseres, og dermed vil en konsesjonsavgjørelse i stor grad måtte baseres på et faglig skjønn.

Vern Fosenhalvøya mener det også må kontrolleres om de reelle kostnadene for 420 kV kraftledningen fremkommer. NVE har i alle konsesjonssaker et eget ansvar for å sjekke om de kostnadene Statnett oppgir er reelle, noe NVE også har gjort i denne saken.

6.6 Trasévurderinger

Agdenes kommune

Ole Meland mener at det ikke tidligere er fremkommet opplysninger som tilsier at store deler av Herdalen blir båndlagt. Meldingen, søknaden og tilleggsøknaden gir ikke detaljer om dette. I høringsuttalelsen har Meland forutsatt at Herdalen skulle krysses med luftspenn. Meland mener det må vektlegges at det siden 1990 investert mye i vegbygging og skog i området. Meland har investert i teigen i Rognlia (100/1) som blir berørt og gården har marginale skogressurser som må beholdes. Meland mener det er beklagelig at Herdalen krysses av to kraftledninger når man kunne fulgt eksisterende trasé gjennom Espedalen. Meland ber om at vedtaket om konsesjon og ekspropriasjon oppheves, subsidiært at kraftledningen spennes over Herdalen slik at Meland sine teiger ikke blir båndlagt.

Når NVE gir konsesjon til nye kraftledninger gis det konsesjon til en relativ grovtegnet trasé. Dette er fordi kraftledninger først detaljprosjekteres etter at en eventuell konsesjon er gitt. Statnett må derfor levere en miljø-, transport- og anleggsplan der blant annet traseen er detaljprosjektert med mastepunkter. Planen skal godkjennes av NVE. I "Bakgrunn for vedtak" av 28.6.2012 har NVE begrunnet hvorfor ledningen ikke bør følge eksisterende ledning gjennom Espedalen.

Surnadal

Harang lurer på hva den endelige plasseringen av Trollheim transformatorstasjon er og hvorfor det trengs 80 mål. NVE viser til at Statnett i etterkant av at konsesjonen ble gitt har oversendt detaljerte tegninger for Trollheim transformatorstasjon, adkomstvei og trasé. Statnett har fått tillatelse til å

ervert ca. 85 dekar til ny Trollheim transformatorstasjon fordi de har signalisert at de skal søke om en 132/420 kV transformator i løpet av 2012. En slik transformator kan være med på å omstrukturere det eksisterende nettet, slik Harang ønsker. NVE har derfor ment at det er fornuftig å sette av areal til en slik transformator.

6.7 Naturmangfold

6.7.1 Kunnskapsgrunnlag

Flere av klagerne hevder at NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til § 8 i naturmangfoldloven om kunnskapsgrunnlaget. NOF etterspør også bedre kunnskapsgrunnlag om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. De anser konsesjonsvedtakene som brudd på § 7 i naturmangfoldloven.

Naturvernforbundet i Orklaregionen påpeker at det ikke finnes oppdaterte systematiske registreringer av biologisk mangfold i Snillfjord kommune, og mener Livar Ramvik burde vært med på feltbefaringene som er blitt gjennomført på Remmafjellet. De skriver at det foreligger registreringer av hubro, heilo, spover, varsler, rødstilk, kongeørn, steinskvett, smålom, storlom, rype og svartand i planområdet, og det påpekes at en hubro med radiosender i lengre perioder har oppholdt seg på Remmafjellet. De mener også at NVE har overprøvd Fylkesmannens kunnskapsdata.

NVE har vurdert kunnskapsgrunnlaget i hver enkelt sak, og viser til vurderingene i de respektive bakgrunnsnotatene. Kunnskapsgrunnlaget i disse sakene bygger på blant annet konsekvensutredningene med underliggende fagrapporter, innkomne merknader og NVEs egen fagkompetanse. Når det gjelder Remmafjellet vindkraftverk, vil NVE vise til tiltakshavers merknader til klagen. De påpeker at det i forbindelse med konsekvensutredningen ble avholdt møte med Livar Ramvik og Snillfjord kommune for å innhente informasjon om blant annet hekkelokaliteter. Zephyr skriver videre at NOF har gjennomgått eksisterende data, og at NOF og konsulenten har innhentet supplerende data gjennom feltarbeid. De mener at det foreligger et godt kunnskapsgrunnlag om forekomst av særlig sårbare fuglearter i området. NVE slutter seg til Zephyrs vurderinger. Fylkesmannens kunnskapsdata er vurdert, men NVE forbeholder seg som energimyndighet retten til å utøve eget faglig skjønn.

FNF og NOF mener at NVE har lagt feilaktig informasjon til grunn for vurderingene om havørnbestanden. De påpeker at NVE viser til erfaringer fra Smøla om bestandsvekst, men skriver at det har vært bestandsnedgang i selve vindkraftverket og i randsonen. De mener at denne nedgangen tyder på at vindkraftverkene i Sør-Trøndelag samlet kan medføre store negative virkninger for havørnbestanden. NVE viser til vurderingen av samlet belastning for naturmangfold, der det refereres til rapportene fra Smøla sammen med en vurdering om at de samlede virkningene av en full utbygging ved alle vindkraftverkene kan påvirke den lokale og regionale bestanden. NVE har derfor tatt hensyn til føre var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, i konsesjonsvedtakene, og viser til at føre var-vurderinger om havørn blant annet ble vektlagt i avslaget til Heimsfjellet vindkraftverk.

FNF og NOF påpeker også at NVE har lagt til grunn at artene som ble tatt ut av rødlisten i 2010 har livskraftige bestander og at de derfor ikke er hensyntatt i like stor grad som rødlistede arter. FNF skriver at de ikke kan se at artene som ble tatt inn i rødlisten i 2010 er blitt vurdert av NVE. De mener derfor at naturmangfoldloven § 8 ikke er oppfylt og at det må gjøres en ny vurdering, inkludert nye feltundersøkelser, av arter som ble rødlistet i 2010. NVE vil påpeke at det ikke foreligger informasjon som tilsier at arter som ble rødlistet i 2010 finnes i planområdene for vindkraftverkene og kraftledningene, med unntak av svartand. Etter NVEs vurdering er det sannsynlig at det finnes hekkelokaliteter for svartand i flere av planområdene for vindkraftverk i Snillfjord, og det er derfor

satt krav om for- og etterundersøkelser. Det foreligger i dag lite kunnskap om vindkraftverks virkninger for svartand, og disse undersøkelsene vil bidra til økt kunnskap.

NU påpeker at konsekvensutredningene for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og Engvikfjellet vindkraftverk gir ulike bilder av naturmangfoldet i området, og de krever at utredningen for Engvikfjellet vindkraftverk legges til grunn for behandlingen av Svarthammaren/Pållifjellet. NVE viser til at begge konsekvensutredningene er lagt til grunn for vedtaket i saken.

NVE fastholder at de utredningene som er gjort er tilstrekkelige og at kravet i naturmangfoldlovens § 8, herunder kravet til kunnskapsgrunnlag om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10, er oppfylt.

6.7.2 *Naturtyper*

Natur og Ungdom krever en buffersone på 200 meter rundt viktige naturtypelokaliteter i planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk. NVE vil ikke sette generelle krav om buffersoner rundt naturtypelokaliteter, men har vurdert dette konkret for de ulike lokalitetene. NVE har lagt til grunn at lokalitetene er vurdert til å ha liten/middels verdi, og vil ikke sette krav om buffersoner mellom vindturbinene og disse naturtypelokalitetene. Det er imidlertid satt vilkår om utarbeidelse av en miljø-, transport- og anleggsplan som skal inneholde en beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden.

6.7.3 *Fugl*

NOF anmoder om oppfølgende undersøkelser av hubro for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk, og påpeker at NVE ikke har ventet på hubrokartleggingen som er nevnt i bakgrunnsnotatet for Frøya vindkraftverk. Denne kartleggingen har ifølge NOF resultert i funn av en tidligere ukjent hekkelokalitet som viser at området er viktig for hubroen.

NVE viser til at det i konsesjonene for vindkraftverkene i Snillfjord er satt vilkår om for- og etterundersøkelser av hubro. Konsesjonærene skal samarbeide om slike undersøkelser. Når det gjelder hubro og Frøya vindkraftverk, vil NVE vise til rapporten fra hubrokartleggingen som ble utført våren/sommeren 2012. Denne rapporten ble mottatt av NVE i september 2012. Det fremgår av rapporten at det ikke er funnet hekkelokaliteter innenfor planområdet, men at det er en aktiv hekkelokalitet ca. to kilometer fra planområdet. Denne lokaliteten er i rapporten vurdert til å ha stor verdi for den lokale hubrobestanden på Frøya. Det fremgår også at hubroens hekkeområder på Frøya har vært hardt presset de senere årene, og at den lokale hubrobestanden er i nedgang. Det konkluderes med at økt ferdsel, mindre tilgang på byttedyr og kollisjonsrisiko i forbindelse med vindkraftverket vil medføre negative virkninger for to leveområder for hubro. Virkningene for hekkelokaliteten som er ca. to kilometer fra planområdet anses som størst. Det foreslås avbøtende tiltak som bedring av levekår for hubroens byttedyr, tiltak mot elektrokusjon og flytting av vindturbinene.

NVE mener beslutningsgrunnlaget for hubro var tilstrekkelig da det ble fattet vedtak i saken, og viser til vurderingene som er gjort i Bakgrunn for vedtak. Der er det lagt til grunn at avstanden til nærmeste hekkelokalitet vil være tilstrekkelig for å unngå forstyrrelser ved hekkelokaliteten og for å redusere kollisjonsrisikoen til et minimum. Dette bekreftes etter NVEs vurdering av rapporten fra hubrokartleggingen våren/sommeren 2012. Det knyttes usikkerhet til vindkraftverks virkninger for hubro. I NVEs samlede vurdering av søknaden om Frøya vindkraftverk er det tatt høyde for dette ved at føre var-betraktninger om hubro er blitt vektlagt. Fordelene ved tiltaket ble imidlertid vurdert til å veie tyngre enn ulempene. NVE vil ikke redusere planområdet, men har satt vilkår om at konsesjonær skal benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense virkninger for naturmangfoldet. Vi anbefaler i den sammenheng at konsesjonær vurderer tiltak som kan redusere

antatte virkninger for hubro. NVE viser også til at det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan som skal inneholde en beskrivelse av hvordan hensynet til sårbare hekkelokaliteter for fugl skal hensyntas i anleggsperioden.

Natur og Ungdom (NU) skriver at Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk vil påvirke hekkelokaliteter for sju rødlistede fuglearter, og er negative til en utbygging som kommer i en slik konflikt med rødlistede arter. Det bør ifølge NU derfor tas hensyn til fuglenes funksjonsområder, blant annet gjennom flytting av enkeltturbiner. Dersom konsesjonen opprettholdes, krever NU at planområdet begrenses slik at hensynet til rødlistede fuglearter blir ivaretatt. De krever også at det opprettes buffersoner på 1000 meter rundt hekkelokaliteter, at det skal tas hensyn til rødlistede fuglearter i anleggsperioden og at det skal utføres sumvirkningsvurderinger for rødlistede fuglearter i området.

NVE viser til at det foreligger en ny rødliste for arter (2010), og at flere av artene som NU nevner er tatt ut av rødlisten. Gjennom konsesjonsvedtaket er planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk i tillegg blitt betydelig redusert, slik at det bare er svartand (NT, i planområdet), hubro (EN, i influensområdet) og storlom (NT, i influensområdet) av rødlistede fuglearter som vurderes å kunne bli påvirket av vindkraftverket. Virkninger for disse artene, inkludert avbøtende tiltak og samlede virkninger av flere tiltak, er vurdert i "Bakgrunn for vedtak". I konsesjonen er det satt vilkår om at det skal tas hensyn til rødlistede fuglearter i anleggsperioden. NVE vil ikke sette generelle krav om buffersoner på 1000 meter rundt hekkelokaliteter for rødlistede arter, og viser til at buffersoner vurderes på konkrete lokaliteter. Avstanden til hekkelokaliteter for hubro og storlom er etter NVEs vurdering så stor at en vurdering av buffersoner ikke er nødvendig. Det finnes imidlertid flere hekkelokaliteter for svartand innenfor planområdet. Etter NVEs vurdering er disse hekkelokalitetene ikke av en slik verdi at det bør settes krav om buffersoner. Konsesjonær skal imidlertid hensynta disse lokalitetene i planleggingen av tiltaket og i anleggsarbeidet. Det er også satt krav om for- og etterundersøkelser av svartand.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag legger vekt på negative virkninger for fugl og flaggermus. NVE har ikke vektlagt virkninger for flaggermus i vindkraft- og kraftledningssakene. Det har i løpet av saksbehandlingsprosessen ikke kommet frem informasjon som tilsier at tiltakene kan medføre vesentlige virkninger for flaggermus.

NU mener at tiltak mot elektrokusjon må gjennomføres for alle kraftledninger med middels spenning. NVE kan ikke se at det er grunnlag for å vurdere dette, da elektrokusjon er en problemstilling knyttet til kraftledninger med lavere spenning enn ledningene som er gitt konsesjon.

6.7.4 For- og etterundersøkelser

Natur og Ungdom krever for- og etterundersøkelser av fugl og annet naturmangfold, og at fagpersonell bidrar i detaljplanleggingen med hensikt å begrense virkninger for naturmangfoldet. NVE viser til at behovet for slike undersøkelser er vurdert for alle aktuelle arter, og at det på grunnlag av denne vurderingen er satt vilkår om for- og etterundersøkelser av hubro og svartand ved vindkraftverkene i Snillfjord.

6.7.5 Naturmangfoldloven § 12

NST mener at NVE ikke har gjennomført en grundig vurdering i henhold til naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. De krever derfor at saken behandles på nytt. FNF mener at NVE ikke har gjennomført vurderingene som naturmangfoldloven § 12 krever. De skriver at følgende tiltak burde vært vurdert som en følge av kravene i naturmangfoldloven, og hevder at konsesjonene er gitt på sviktende juridisk grunnlag så lenge disse vurderingene ikke er gjort:

- Energieffektivisering som alternativ
- Alternativ lokalisering av vindkraftverkene
- Småskala vindkraft som alternativ
- Oppgradering av vannkraftanlegg som alternativ

NVE viser til Miljøverndepartementets veileder til naturmangfoldloven, der begrepene i naturmangfoldloven § 12 er forklart slik:

Teknikk kan dreie seg blant annet om rensemetoder, mekanismer som sikrer minimumsnivå på vannføring i vassdrag, og bruk av innsatsfaktorer. Driftsmetoder omfatter tidspunkt for aktivitet, redskapsbruk og avbøtende tiltak. Best mulig lokalisering kan være at man for en planlagt vei velger en trasé som medfører minst mulig skade på leveområder til truede arter.

NVE vil påpeke at vurderinger i henhold til naturmangfoldloven § 12 er gjort gjennom hele saksbehandlingen. Det er blant annet gjort vurderinger av alternative vei- og kraftledningstraseer og reduksjon av planområder. Det er også satt en rekke krav i henhold til naturmangfoldloven § 12 som vilkår i konsesjonene, både som egne vilkår og gjennom kravet om en miljø-, transport- og anleggsplan. NVE oppfatter ikke at energieffektivisering og alternative energikilder er temaer som skal vurderes i behandlingen av enkeltsaker.

6.8 INON

Naturvernforbundet i Sør Trøndelag (NST) har i tillegg til merknadene som gjelder alle prosjektene også særlige merknader til vedtaket om konsesjon til Geitfjellet vindkraftverk. De påpeker at NVE har skrevet at et INON som berøres av vindkraftverket allerede er oppsplittet av en 132 kV kraftledning. NST skriver at denne kraftledningen er aktuell for omlegging for å gjenvinne INON, og at et INON fra fjord til fjell i området i tilfelle vil dekke ca. 24 km². De ber om at dette momentet tas med i klagebehandlingen. NVE kjenner ikke til at det foreligger planer om å legge om 132 kV-kraftledningen som krysser planområdet for Geitfjellet vindkraftverk, for å gjenvinne INON fra fjord til fjell.

6.9 Reindrift

Fosen naturvernforening mener utredningene er mangelfulle. De viser til at reindriftnæringen har underkjent fagutredningen for reindrift fordi fagutreder ikke er sakkyndig i reindrift. I følge Fosen naturvernforening kan reindriftnæringen tåle utbyggingen som foreslått av NVE, men de vil bli den store taperen. NVE viser til vurdering gjort i "Bakgrunn for vedtak for 420 kV kraftledningen Storheia-Trollheim der det er redegjort for utredninger av virkninger for reindrift.

6.10 Friluftsliv

Edvin Olaussen påpeker at den vestlige delen av Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk planlegges i hans nære turområde, og han er kritisk til alle inngrep i dette området. Det vises til at det står i konsekvensutredningen at det er bratt og vanskelig adkomst for friluftslivsutøvere til området. Olaussen er uenig i dette, og påpeker at det finnes ruter opp til området som ikke er så bratte. Han påpeker også at det er en campingplass like nord for planområdet, og mener et vindkraftverk kan påvirke turismen negativt. Olaussen mener at hele området vest for Kvernstadvatnet bør tas ut av planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk dersom konsesjonen opprettholdes. Han er i tillegg positiv til all reduksjon av planområdet.

Etter det NVE kjenner til er det de østlige delene av planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk som brukes mest til friluftsliv. Dette er vektlagt i konsesjonsvedtaket. De fleste vindkraftverk i Norge planlegges i områder som brukes til friluftsliv. Etter NVEs vurdering er friluftslivsbruken av den vestlige delen av planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk så begrenset at det ikke bør tillegges vesentlig vekt. Når det gjelder campingplassen, er virkninger for reiseliv vurdert i "Bakgrunn for vedtak" for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk.

6.11 Støy

FNF påpeker at NVE har utkvittert Fosen naturvernforenings argumentasjon om lavere støygrenser i såkalte stille områder med at kommunen ikke har avmerket deler av plan- og influensområdene som grønne soner. FNF mener at det ikke er et krav om å avmerke slike områder, men at de anbefalte grenseverdiene for stille områder gjelder uansett om områdene er merket som grønn sone eller ikke.

NVE har i Bakgrunn for vedtak for de ulike prosjektene vurdert støyvirkningene for friluftslivet. Det er lagt til grunn for vurderingene at støyen innenfor vindkraftverket vil være over de anbefalte grensene for stille områder i støyretningslinjen T-1442. Dette vil imidlertid være tilfelle i alle vindkraftverk, og et vindkraftverk vil uansett medføre en endret friluftslivsopplevelse gjennom blant annet visuelle virkninger. NVE har i vedtakene vurdert konkrete virkninger for friluftslivet i de enkelte sakene. Når NVE har referert til grønne soner, er det fordi *"kartlagte stille områder som etter kommunens vurdering er viktige for natur- og friluftslivinteresser bør vises i kommuneplan som grønn sone, jfr kap. 2.2.1, slik at de synliggjøres og bedre kan ivaretas gjennom arealplanlegging"* (T-1442). I vindkraftsaker gjør NVE en særskilt vurdering av stille områder som er vist som grønn sone. NVE vil igjen vise til at Snillfjord og Frøya kommuner ikke har angitt slike områder som grønn sone.

Fosen naturvernforening klager på plasseringen av muffeanlegget i Aunfjæra, blant annet på grunn av støy fra anlegget. NVE viser til at detaljene rundt muffeanlegget bestemmes i en detaljplan i tråd med NVEs vilkår i anleggskonsesjonen. Den overordnede vurderingen om at det er mulig å plassere et muffeanlegg i Aunfjæra er vurdert av NVE i vedtaket av 28.6.2012 og NVE kan ikke se at klagen fra Fosen naturvernforening endrer på de forutsetningene NVE har vurdert og lagt til grunn for vårt vedtak.

6.12 Reiseliv

FNF skriver at NVE legger til grunn at det kommer flere turister som følge av vindkraftutbygging. De mener at vindkraft ikke vil være en stor turistattraksjon i fremtiden, men at urørt kystnatur vil være en mangelvare. FNF mener videre at sammenligning med Smøla ikke er relevant, siden Smøla blir brukt for å vise frem vindkraft.

NVE vil poengtere at sammenligningen med Smøla ikke er en vurdering av at vindkraft er en turistattraksjon, men en konstatering av at turismen har økt etter at vindkraftverket kom. Dette skyldes som FNF skriver blant annet at Smøla vindkraftverk har vært et "pilotanlegg" for vindkraft i Norge, men også at det har vært økt aktivitet knyttet til normal drift i vindkraftverket og at det ikke er registrert vesentlige negative virkninger for reiselivsnæringen. NVE har vurdert reiselivsvirkninger i hver enkelt sak, og i alle sakene er det vurdert at de negative virkningene vil bli relativt små og at vindkraftverket også kan medføre positive virkninger. NVE viser også til vurderingen av samlede virkninger for reiselivsnæringen.

6.13 Kabel

Harang har tidligere krevd at ledningen legges som jordkabel. Natur og Ungdom krever videre at traseer som innebærer stor kollisjonsrisiko skal unngås i områder med fugletrekk, og at jordkabel skal

vurderes i slike områder. NVE viser til "Bakgrunn for vedtak for 420 kV ledningen Storheia-Trollheim" der bruk av jordkabel er vurdert. NVE kan ikke se at det skal være behov for en ytterligere vurdering av jordkabel og mener de konsesjonsgitte ledningene skal bygges som luftledninger.

6.14 Nasjonale målsettinger

NOF fremhever at Norge har sluttet seg til Bernkonvensjonen, og at myndighetene ikke tilfredsstiller de anbefalingene som ble gitt den norske regjeringen av Standing Committee, ref. Recommendation No. 144 (2009). NOF mener anbefalingenes punkter 2, 4, 5, 6 og 10 burde vært implementert i konsekvensutredningsprogrammene. Dette ville ifølge NOF gitt et oppdatert og helhetlig kunnskaps- og vurderingsgrunnlag for utredningene og konsesjonsbehandlingen. De skriver at ifølge Bernkonvensjonen strider vedtakene mot nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser.

Formålet med Bernkonvensjonen er å verne om europeiske arter av ville dyr, planter og deres levesteder. Landene skal legge særlig vekt på truede og sårbare arter. Konvensjonen trådte i kraft i 1979, og i 2006 hadde 42 land tiltrådt den. Etter NVEs vurdering blir anbefalingenes punkter fulgt opp gjennom den daglige konsesjonsbehandlingen i NVE. Herunder viser NVE til at NVEs utredningsprogram kontinuerlig endrer seg, både pga. nye erfaringer, men også som følge av endringer i lovverket. Per i dag har NVE, Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet et samarbeid vedrørende konsekvensutredninger som følge av naturmangfoldloven (anbefaling 2, 4, 5 og 10). I NVEs konsesjoner kan det settes krav om for- og etterundersøkelser dersom NVE mener det er behov for det, noe det er gjort i NVEs vedtak i disse sakene (anbefaling 6). Ut fra eksisterende kunnskap om effekter av vindkraftverk på fugl og erfaringer fra vindkraftverk i drift i Norge og i Europa finner NVE at konsesjonsvedtakene ikke strider mot konvensjonens formål.

NOF mener at konsesjonene i Snillfjord og Frøya bryter med regjeringens målsetting. De mener at virkningene for INON, landskap, biologisk mangfold og friluftsliv ikke er akseptable. De mener også at dette gjentar seg i NVEs behandling av konsesjoner til vindkraftverk. NOF skriver at Norge dermed bryter med andre nasjonale miljømål og internasjonale konvensjoner, som landet også har forpliktet seg til, ved å oppfylle mål som ligger i fornybardirektivet. NOF mener også at bortfallet av INON i Snillfjord og Frøya er i konflikt med nasjonale retningslinjer for lokalisering av vindkraftverk. På dette grunnlag mener FNF at NVEs vedtak ikke er i henhold til St. meld. 39 (2000-01), der det står at "Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen elles".

NVE konstaterer at nasjonale målsettinger ofte kan oppfattes som motstridende. NVEs oppgave som konsesjonsmyndighet er å veie fordeler og ulemper og vurdere disse i lys av de ulike målsettingene. NVE er selv ansvarlig for å ivareta de energipolitiske målsettingene. For å sikre at andre politiske målsettinger også er kjent og vektlegges, er høring av den enkelte sak viktig. Alle NVEs høringssaker sendes til blant annet Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning som følger opp statens miljøpolitiske målsettinger. Disse instansene har et ansvar for å belyse hva slags konsekvenser prosjektene kan få for ulike miljøpolitiske målsettinger. Det har de gjort i de konsesjonsgitte prosjektene i Snillfjord og på Frøya og NVE har vurdert virkningene for blant annet naturmangfold og inngrepsfrie naturområder for hvert enkelt prosjekt. NVE tar til etterretning at klagerne er uenige i vektleggingen av de ulike interessene, men fastholder de vurderinger som ligger til grunn for konsesjonsvedtakene.

NO mener at begrunnelsen om å nå målet om 26,4 TWh ny fornybar energi innen 2020 ikke lenger er relevant, fordi det allerede er gitt konsesjon til anlegg med en beregnet produksjon på rundt 26 TWh. FNF mener at mål og forpliktelser om bevaring av biologisk mangfold og urørt natur må gå foran mål om utbygging av fornybar energi. De presenterer energieffektivisering som en alternativ løsning for å

oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv, og skriver at målet om 26,4 TWh ny fornybar energi uansett snart er oppnådd gjennom eksisterende konsesjoner.

NVE har som oppgave å følge opp de politiske målene om utbygging av fornybar energi. Det stemmer at det er gitt konsesjon til mange fornybare prosjekter som ikke er bygd ut enda. Det er markedsmekanismer som avgjør hvilke prosjekter som bygges ut, en konsesjon er en opsjon på å kunne bygge ut, ikke en plikt. Det vil derfor være kun de mest lønnsomme prosjektene som bygges ut. Etter NVEs vurdering er det derfor viktig og riktig at det gis konsesjon til flere prosjekter enn det som vil tilsvare ca. 26,4 TWh.

6.15 Avbøtende tiltak

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelags hovedstandpunkt er at alle konsesjonene må trekkes. Dersom konsesjonene opprettholdes, krever de at det blir satt permanent bom på alle adkomstveier til vindkraftverkene, slik at graden av menneskelig aktivitet i området blir redusert. De ønsker også at enkeltturbiner fjernes, i tråd med krav fra Snillfjord kommune og Naturvernforbundet i Orklaregionen.

NVE viser til at det er satt vilkår om at konsesjonærene skal stenge internveiene i vindkraftverkene for allmenn motorisert ferdsel. Eventuell bruk av internveiene skal avklares av konsesjonær sammen med berørt kommune og grunneier. Når det gjelder fjerning av enkeltturbiner, viser NVE til Bakgrunn for vedtak i de enkelte sakene, der dette er vurdert. NVE vil bemerke at Snillfjord kommune ikke har påklaget noen av vedtakene.

Harang og Sæter mener at om 420 kV-ledningen ikke kan kables, må master, isolatorer og ledninger i dalsidene og nede i dalen plasseres og utføres på en skånsom måte. Ledningen bør ifølge Harang og Sæter farges slik at den går mest mulig i ett med dyrket jord og skog. NVE har vurdert avbøtende tiltak for ledningen og mener at ledningen i Surnadal kommune bør bygges med mattede liner og fargeløse isolatorer. NVE har også satt vilkår i konsesjonen om at det skal gjennomføres begrenset trasérydding i den grad det kan gjennomføres uten at det går utover driftssikkerheten til anlegget og har spesifisert at det skal gjennomføres begrenset skogrydding ved Fiskjaslin i Surnadal kommune. Når det gjelder masteplassering, viser NVE til at ledninger på konsesjonstidspunktet ikke er detaljplanlagt.

6.16 Vindmålinger

Naturvernforbundet i Orklaregionen (NO) mener konsesjonsavgjørelsen for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk bør utsettes til det foreligger nye vindmålinger. De skriver at vindforholdene potensielt kan være så dårlige at konsesjonæren ikke vil etablere vindkraftverket. Ifølge NO vil derfor et konsesjonsvedtak før nye vindmålinger foreligger skape usikkerhet om utbygging av vindkraft i Snillfjord og usikkerhet for Sør-Trøndelag fylkeskommune i arbeidet med fylkesdelplanen for vindkraft.

NVE viser til at det foreligger vindmålinger fra flere målepunkter i planområdet og at det er gjort oppdaterte vindberegninger i forkant av konsesjonsavgjørelsen. Etter NVEs vurdering utgjør dette materialet et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om vindforholdene i området for å fatte et vedtak i saken. I vindkraftsaker vil det alltid være usikkerhet rundt produksjonen før vindkraftverket er satt i drift. NVE har på grunnlag av det eksisterende kunnskapsgrunnlaget om vindforholdene vurdert at vindkraftverket vil være konkurransedyktig i det norsk-svenske elsertifikatmarkedet.

6.17 Adkomstveier

6.17.1 Remmajellet vindkraftverk

Ifølge advokat Jon Reidar Aae vil både adkomstalternativ 5A og 5 ved Remmajellet vindkraftverk være inngripende i Marius J. Bergs eiendom og være til stor ulempe for Berg. Han skriver at Bergs oppfatning er at adkomstveien må planlegges på eiendommene til grunneierne som har sagt ja til etablering av vindkraftverket på sin eiendom.

NVE viser til vurderingene som er gjort i "Bakgrunn for vedtak" for Remmajellet vindkraftverk. Tiltakshaver har vurdert flere alternative adkomstveier, og har kommet frem til at alternativ 5 er det eneste aktuelle. Etter NVEs vurdering vil ikke dette alternativet for adkomstvei medføre vesentlige negative virkninger dersom det tas hensyn til drikkevannskilder og til hjortetrekking i anleggsperioden. NVE mener dette er det beste alternativet, og vil opprettholde konsesjonsvedtaket og ekspropriasjonstillatelsen. NVE vil også bemerke at Berg ikke har kommet med høringsuttalelse til prosjektet.

6.17.2 Trollheim transformatorstasjon

Den nye veien til Trollheim transformatorstasjon bør ifølge Harang/Sæter ta hensyn til skogen i området og det bør lages avkjørsler slik at veien kan brukes til dette formålet. Veien bør ha så god standard at den er åpen for fri ferdsel eller at nærliggende grunneiere får nøkkel til ev. bom.

NVE viser til at Statnett ikke har detaljprosjektert veien til transformatorstasjonen og at mindre justeringer kan komme når detaljeringsarbeidet starter. Statnett vil i forbindelse med detaljplanleggingen av anleggene ha nær kontakt med berørte grunneiere og viser til at de har orientert Harang om dette i e-post av 9.8.2012.

6.18 Prosess

Harang og Sæter mener NVE burde svart på høringsuttalelsene fra grunneierne i Surnadal om krav og kommentarer til ledningen. Når NVE konsesjonsbehandler søknader om kraftledninger svarer vi på mottatte høringsinnspill i vår totale vurdering av hele prosjektet. NVE har i "Bakgrunn for vedtak" av 28.6.2012 for 420 kV kraftledningen Storheia-Trollheim på side 19 kommentert kravene fra Harang om omstrukturering og kabling av eksisterende nett. Når det gjelder innspill fra Sæter om befaring av området for transformatorstasjon og ny vei til Trollheim transformatorstasjon har NVE lagt til grunn at dette ivaretas gjennom arbeidet med miljø-, transport- og anleggsplanen, som vist til på side 107 i NVEs notat "Bakgrunn for vedtak". NVE har satt som vilkår i konsesjonen at Statnett skal vurdere hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses for å redusere/unngå ulemper for pelsdyrfarmen til Sæter ved Trollheim transformatorstasjon.

Harang mener at NVEs sluttbefaring også burde hatt stopp i Rindal og Surnadal kommuner. Som grunneiere til ledningen, Trollheim transformatorstasjon og adkomstvei til transformatorstasjonen mener de at det ville vært naturlig med møter og befaringer i området. Når det gjelder NVEs sluttbefaring la NVE til grunn at det i forbindelse med 420 kV kraftledningen Tjeldbergodden-Trollheim ble gitt konsesjon til akkurat samme ledning og transformatorstasjon som NVE nå har gitt konsesjon til for 420 kV kraftledningen Storheia-Trollheim. Det er altså andre gangen lokale og regionale myndigheter og lokale interesser skulle vurdere en lik kraftledning og transformatorstasjon. NVE har hatt møter med kommunene og fylket i forbindelse med saken og har gjennom konsesjonsbehandlingen fått forståelse for at dette er noe som er tatt stilling til tidligere. NVEs sluttbefaring konsentrerte seg derfor om de andre områdene som ble berørt. Under sluttbefaringen fløy NVEs ledelse helikopter over alle de omsøkte traseene og transformatorstasjonene.

Harang sier at han på nåværende tidspunkt ikke vet endelig plassering/trasé for kraftledningen, vei og Trollheim transformatorstasjon og hvordan de blir berørt. Harang mener det må gis mer informasjon og at det må gis muligheter til å uttale seg og påvirke de endelige planene. I NVEs vedtak av 28.6.2012 ligger informasjon og kart om traseen som det er gitt konsesjon til, plasseringen av Trollheim transformatorstasjon og ny vei til stasjonsområdet. Statnett har i e-post av 9.8.2012 til Rolf Harang informert om grovprosjekterte mastepunkt, situasjonsplan for Trollheim transformatorstasjon med tilhørende veiløsning. Før Statnett får bygge ledningen skal de levere en miljø-, transport- og anleggsplan som skal godkjennes av NVE. Planen oppgir mer detaljert informasjon om hvordan byggingen skal foregå.

6.19 Konkurransen

6.19.1 Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk

Frank Hansen mener NVE gjennom sitt vedtak om konsesjon til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk og ikke Engvikfjellet vindkraftverk har overkjørt grunneierne i området, og bestrider at SAE Vind har grunneieravtaler for deler av området der Engvikfjellet vindkraftverk var planlagt. Ifølge Hansen er derfor konsesjonen til Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk gitt på feil grunnlag.

NVE har i Bakgrunn for vedtak for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk lagt til grunn at TrønderEnergi Kraft har grunneieravtaler for hele planområdet for Engvikfjellet vindkraftverk, og at SAE Vind ikke har grunneieravtaler for hele planområdet for Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk. Det avgjørende argumentet for konkurranseavgjørelsen har vært størrelsen på prosjektene, og NVE har tillagt grunneieravtaler mindre vekt.

6.19.2 Geitfjellet vindkraftverk

Zephyr AS klager i brev av 17.8.2012 på vedtak om avslag på søknad om konsesjon til Geitfjellet vindkraftverk, og på at SAE Vind DA meddeles konsesjon fremfor Zephyr AS. De mener vedtaket er mangelfullt begrunnet og til dels basert på utenforliggende hensyn. De mener også sentrale momenter ved konkurranseavklaringen ikke er vurdert. På bakgrunn av dette mener de at vedtaket bør gjøres om i tråd med klagen, og at deres selskap bør tildeles konsesjon i stedet.

I bakgrunn for klagen trekker Zephyr frem ulikehetene mellom prosjektene, som først og fremst gjelder avgrensning av planområdene og produksjonspotensialet til de to konkurrerende prosjektene. Det er her snakk om et større område omsøkt av Zephyr, med ytterligere fem vindturbiner med en samlet installert effekt på 18 MW. Disse er plassert på områdene ved Vuttudalsmannen, Seglafjellet og Høystakken.

Klagen er basert på følgende:

- NVE mangler begrunnelse på hvorfor de vurderer SAE Vind til å ha bedre forutsetninger for å realisere vindkraftprosjektet. De mener dette ikke er basert på relevante saklige hensyn, og er uenig i utfallet.
- NVE vektlegger usaklig hensyn ved å prioritere mellom søknadene på bakgrunn av tidspunkt for innlevering av melding og søknad, og at dette vil være ulovlig forskjellsbehandling. De skriver at NVE hadde gitt en klar frist for innlevering av søknader, som Zephyr overholdt, og at det ikke har vært tidligere praksis hos NVE å vektlegge tidspunkt.
- Zephyr hadde kommet lenger i prosessen enn SAE Vind med å avklare en større andel av rettigheter til grunnen. De skriver at NVE har lagt dette til grunn i sine prioriteringskriterier

for vindkraftprosjekter. Zephyr mener dette må vektlegges i konkurransevurderingen, i henhold til forvaltningspraksis og NVEs egne kriterier.

- Zephyr er uenig i NVEs metodiske fremgangsmåte for å vurdere produksjonen. De mener produksjonsdifferansen er 58 GWh, slik Zephyr har beregnet, og at NVE har basert sine konklusjoner på feil produksjonsgrunnlag. I den sammenheng mener de potensialet for mer fornybar energiproduksjon bør vektlegges av NVE, og at dette er i tråd med MDs retningslinjer og NVEs tidligere praksis. Zephyr legger ved kommentarer fra årsmøtet i grunneierlaget i Vuttudalen, som også uttrykker ønske om etablering av vindturbiner på Vuttudalsmannen, Seglafjellet og Høystakken.
- Zephyr er uenig i NVEs vurdering at ulempene for naturmangfold, herunder hekkelokalitet for kongeørn, og visuell påvirkning på kulturmiljøet i Vuttudalen, ved etablering av vindturbiner på området Vuttudalsmannen, Seglafjellet og Høystakken, er større enn fordelene ved økt kraftproduksjon. De mener det nevnte kulturmiljøet vil bli påvirket uansett. Også her viser Zephyr til kommentarer fra grunneierlaget i Vuttudalen, hvor de ikke oppfatter plassering på dette området som problematisk.

NVE viser til "Bakgrunn for vedtak" for Geitfjellet vindkraftverk, og vil understreke at konkurranseavklaringen mellom de to prosjektene er vurdert i SAE Vind DA sin favør. NVE vil også peke på at det er usikkerhet knyttet til beregning av vindressursene, estimert produksjon og kostnader for etablering av vindkraftverket. Zephyr har lagt til grunn en høyere produksjon enn SAE Vind DA på grunn av turbinplassering på Vuttudalsmannen, Seglafjellet og Høystakken. NVE har vektlagt at kommunen, Riksantikvaren, fylkeskommunen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, ikke ønsker etablering av turbiner på denne fjellrekken. Zephyr på sin side har støtte i høringsuttalelsen fra Utmarkslaget i Vuttudalen (grunneierne i Vuttudalen). NVE registrer at Zephyr er uenig i avgjørelsen. NVE har i konkurranseavklaringen, side 56 og 57 i "Bakgrunn for vedtak", poengtert samtlige momenter hva gjelder forskjeller mellom de to prosjektene. Etter NVEs vurdering er disse få og marginale.

6.20 Avslag på Heimsfjellet vindkraftverk

Flere grunneiere ved Heimsfjellet vindkraftverk har påklaget NVEs vedtak. De skriver at de ikke kan akseptere NVEs argument om at planområdet er mye brukt til friluftsliv, og mener at dette er NVEs viktigste argument for å avslå søknaden. Grunneierne mener at området ville blitt lettere tilgjengelig ved en utbygging, og at vindkraftverket kunne blitt et attraktivt utfartsområde.

NVE har i *Bakgrunn for vedtak for Heimsfjellet vindkraftverk* gjort en vurdering av tiltakets virkninger for friluftsliv. Vurderingen er gjort på grunnlag av blant annet konsekvensutredningen og høringsuttalelser fra myndigheter, organisasjoner og privatpersoner. NVE har lagt vekt på friluftslivsvirkninger i konsesjonsvedtaket, men er uenig i at dette alene er det viktigste argumentet. Det står i vedtaket at de viktigste negative virkningene er knyttet til friluftsliv, INON, landskap og naturmangfold. Samlet utgjør disse virkningene etter NVEs vurdering ulemper som ikke blir oppveiet av fordelene ved tiltaket, når dette ses opp mot økonomien i prosjektet. NVE vil også påpeke at friluftslivsvirkningene som er vektlagt gjelder virkninger i både planområdet og influensområdet. NVE opprettholder vurderingene som er gjort i *Bakgrunn for vedtak*, og vil bemerke at SAE Vind ikke har påklaget vedtaket.

7 Klage på ekspropriasjon

NVE har også mottatt klager på ekspropriasjonstillatelsen gitt i medhold av oteigningslova. NVE gjør oppmerksom på at klager på ekspropriasjonsvedtak automatisk gir klagen oppsettende virkning. Ole

Edvard Meland (gnr./bnr. 100/1 i Agdenes kommune), Torstein Bjørgan (gnr./bnr. 28/2 i Agdenes kommune) og Marius Jomar Berg (gnr./bnr 81/20 i Snillfjord kommune) har klaget på ekspropriasjonstillatelsen gitt hhv. Statnett SF og Zephyr AS. Begrunnelsen for å klage på ekspropriasjonstillatelsene er ikke adskilt fra begrunnelsene for å klage på konsesjonsvedtakene. Innspillene kommenteres derfor ikke ytterligere her, se for øvrig kapittel om ekspropriasjon i bakgrunnsnotatene av 28.6.2012.

Etter oreigningslova § 16 løper ettårsfristen fra tidspunktet vedtak om samtykke til ekspropriasjon ble truffet av NVE for grunneierne som ikke har klaget eller kun har klaget på konsesjonsvedtaket. For de grunneierne som har klaget på vedtaket om samtykke til ekspropriasjon løper derimot ettårsfristen fra endelig vedtak blir truffet i Olje- og energidepartementet. NVE mener imidlertid det er hensiktsmessig at det foreligger et endelig konsesjonsvedtak før det begjæres skjønn i ekspropriasjonssaken, ettersom ekspropriasjonsvedtaket henviser til løsningen det gis konsesjon til.

På denne bakgrunn fatter NVE en prosessledende beslutning om at vedtaket om ekspropriasjon ikke gis realitet før klagesaken på konsesjonsvedtaket er avgjort. I den grad Olje- og energidepartementet stadfester konsesjonsvedtaket eller konsesjonsvedtaket endres ved at det gis nye vilkår, ber NVE Olje- og energidepartementet fastsette at også ekspropriasjonsvedtaket skal gis virkning fra datoen for klagevedtaket.

8 Innsigelser

Statlige, regionale og lokale myndigheter har, i medhold av plan- og bygningsloven av 1.7.2009, innsigelses- og klagerett til konsesjonssøknader i medhold av energiloven, jamfør plan- og bygningsloven § 35-1.

Ved høring av konsesjonssøknader og konsekvensutredninger fremmet Fylkesmannen i Sør-Trøndelag innsigelse til 420 kV ledningen Storheia-Trollheim og vindkraftverkene Heimsfjellet, Remmafjellet, Geitfjellet og Svarthammaren/Pållifjellet/Engvikfjellet i flere brev av 27.9.2010, 30.9.2010 og 6.10.2010. Til kraftledningen var det fremsatt innsigelse fra både miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. Til vindkraftprosjektene var det kun fremsatt innsigelse fra fylkesmannens miljøvernavdeling.

Ved varsel om innsigelse, tilsier behandlingsrutinene at det skal avholdes møte mellom NVE og den etat som har fremmet innsigelse. NVE avholdt på bakgrunn av dette et møte i Fylkesmannens lokaler 24.1.2012. I møtet fikk fylkesmannen mulighet til å utdype grunnlaget for innsigelsene og sammen med NVE, vurdere på hvilke vilkår innsigelsen kunne trekkes. Innsigelsene fra miljøvernavdelingen var fremsatt med begrunnelse i nasjonale miljømål, som inngrepsfri natur, landskap, biologisk mangfold og friluftsliv. Fylkesmannen mente at disse nasjonale miljømålene i denne fasen må ha forrang fremfor overoppfylling av nasjonalt mål om produksjon av vindkraft. Det foreligger møtereferat fra møtet (NVE referanse 201002544-227). På møtet ble det avslutningsvis konkludert med at Fylkesmannen skulle vurdere innsigelsen til kraftledningen ved høring av tilleggssøknaden. I brev av 16.2.2012 trakk fylkesmannens miljøvernavdeling innsigelsen sin til ledningen. Fylkesmannens landbruksavdeling opprettholdt innsigelsen sin til Orkdal vest B transformatorstasjon og traséalternativ 3.0.1. På møtet ble det også avtalt at Fylkesmannen skulle vurdere innsigelsene til vindkraftverkene i etterkant av NVEs sluttbefaring for prosjektene. NVE mottok ikke noen ny uttalelse fra Fylkesmannen i etterkant av befaringen.

Den 11.9.2012 sendte NVE brev til Fylkesmannen for å undersøke om de ønsket å trekke innsigelsen. Fylkesmannen svarte i brev av 19.10.2012 at de trekker innsigelsene til Remmafjellet, Geitfjellet og Svarthammaren/Pållifjellet vindkraftverk. De skriver at de naturfaglige betenkelighetene i saken

fortsatt er sterke, men at hensynet til fornybarmål og regional forsyningsikkerhet og beredskap er viktigere enn de negative virkningene for naturmangfold. Likevel fremheves virkningene for hubro og andre rødlistede arter. NVE vil påpeke at vindkraftverkene i Snillfjord vil medføre en INON-reduksjon på ca. 40 km², og ikke 80 km², som Fylkesmannen skriver.

Innsigelsen fra Fylkesmannens landbruksavdeling er opprettholdt. NVE har ikke gitt konsesjon til de alternativene landbruksavdelingen har fremmet innsigelse til. NVE legger derfor til grunn at det vedtaket vi nå har fattet er i tråd med Fylkesmannens innspill.

Områdestyret i Fosen reinbeitedistrikt ved Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag fremmet innsigelse til 420 kV ledningen i brev av 28.6.2010. NVE avholdt innsigelsesmøte med reindriftsforvaltningen 18.4.2012. Det foreligger møtereferat fra møtet (NVE referanse 201002544-217). Områdestyret ved reindriftsforvaltningen mener at den totale belastningen for reindriften med alle vindkraftverk og kraftledninger i området er for stor. Områdestyret ber i tillegg om at NVE innhenter alternative faglige vurderinger av unnvikelses- og barriereeffekter for rein av kraftledningen. Det bes også om at de samlede effektene av alle inngrepene i reinbeitedistriktet utredes.

I etterkant av at innsigelsen til søknaden var fremmet ba NVE Statnett om tilleggsutredninger, blant annet skulle rapporten av om samlede virkninger for reindrift på Fosen oppdateres. I høringen av tilleggssøknaden og tilleggsutredningene vinteren/våren 2012 kom områdestyret ved Reindriftsforvaltningen med ny uttalelse til ledningen. Her fremkom det at de ikke fant grunn til å trekke innsigelsen på bakgrunn av de nye omsøkte traseene og utredningene som var gjennomført.

På innsigelsesmøte med NVE fremkom det at hovedbegrunnelsen for innsigelsen til ledningen er knyttet til den samlede belastningen for reindriften. Områdestyret mener den totale belastningen av alle prosjektene som berører reinbeitedistriktet er over tålegrensen til reindriften.

Ettersom Reindriftsforvaltningen ikke har funnet grunnlag for å trekke innsigelsen oversendes saken Olje- og energidepartementet.